

# Subjektivna dobrobit adolescenata: uloga osobnog i roditeljskog emocionalnog stila

---

**Baričević, Kiara**

**Master's thesis / Diplomski rad**

**2023**

*Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj:* **University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet**

*Permanent link / Trajna poveznica:* <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:186:167214>

*Rights / Prava:* [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

*Download date / Datum preuzimanja:* **2025-03-30**



*Repository / Repozitorij:*

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)



Sveučilište u Rijeci  
Filozofski fakultet

Kiara Baričević

**Subjektivna dobrobit adolescenata: uloga osobnog i roditeljskog emocionalnog stila**

Diplomski rad

Rijeka, 2023.

Sveučilište u Rijeci  
Filozofski fakultet u Rijeci  
Odsjek za psihologiju

Kiara Baričević,

0009083694

**Subjektivna dobrobit adolescenata: uloga osobnog i roditeljskog emocionalnog stila**

Diplomski rad

Diplomski sveučilišni studij Psihologija

Mentor: izv. prof. dr. sc. Tamara Martinac Dorčić

Rijeka, 2023.

## **IZJAVA**

Izjavljujem pod punom moralnom odgovornošću da sam diplomski rad izradila samostalno, znanjem stečenim na Odsjeku za psihologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, služeći se navedenim izvorima podataka i uz stručno vodstvo mentorice izv. prof. dr. sc. Tamare Martinac Dorčić.

Rijeka, prosinac, 2023.

## Sažetak

Prema teoretskom modelu emocionalnih stilova, poteklom iz neuroznanstvenih istraživanja, šest je dimenzija emocionalnog života: *Održavanje pozitivnih emocija*, *Otpornost*, *Socijalna intuicija*, *Samosvjesnost*, *Osjetljivost na kontekst* i *Pažnja* te svi zajedno čine mjeru *Zdrave emocionalnosti*. Cilj ovog istraživanja bio je ispitati spolne razlike u emocionalnim stilovima adolescenata kao i odnose emocionalnih stilova roditelja, emocionalnih stilova adolescenata te indikatora subjektivne dobrobiti adolescenata. Isto tako, cilj je bio ispitati i doprinose emocionalnih stilova adolescenata indikatorima njihove subjektivne dobrobiti, uz kontrolu spola i dobi. Ispitani su i medijacijski efekti emocionalnih stilova adolescenata u odnosu istih emocionalnih stilova roditelja i indikatora subjektivne dobrobiti adolescenata. U ovom je istraživanju sudjelovalo ukupno 269 učenika strukovnih srednjih škola, gimnazije, osnovne škole te studenata u dobi od 14 do 19 godina kao i 63 roditelja u dobi od 35 do 60 godina, a svaki je roditelj bio uparen sa svojim djetetom. Prilikom ispitivanja na uzorku adolescenata primjenjeni su Upitnik emocionalnog stila (*ESQ*), Skala pozitivnog i negativnog afekta (*PANAS*), Skala socijalne i emocionalne usamljenosti (*SELSA*) te Skala zadovoljstva životom, a na uzorku roditelja primijenjen je Upitnik emocionalnog stila. Rezultati istraživanja pokazuju da djevojke postižu niže rezultate na dimenzijama emocionalnih stilova u usporedbi s mladićima. Dobivene su značajne povezanosti gotovo svih emocionalnih stilova roditelja sa *Zdravom emocionalnošću* adolescenata kao i povezanosti osobne i roditeljske *Pažnje* te osobne i roditeljske *Zdrave emocionalnosti*. Većina indikatora subjektivne dobrobiti pokazala se značajno povezanima sa svim emocionalnim stilovima adolescenata kao i s većinom roditeljskih emocionalnih stilova. Emocionalni su stilovi adolescenata doprinijeli svim indikatorima subjektivne dobrobiti. Statistički značajan medijacijski efekt dobiven je samo za *Zdravu emocionalnost* adolescenata u odnosu *Zdrave emocionalnosti* roditelja i *Pozitivnog afekta* adolescenata što je u skladu s očekivanjima i prijašnjim spoznajama. Rezultati istraživanja pružaju implikacije za rad na odnosima roditelja i djece adolescentne dobi, edukacije roditelja o zdravom emocionalnom funkcioniranju te rad s adolescenticama po pitanju emocionalnog zdravlja.

**Ključne riječi:** emocionalni stilovi, roditelji, adolescenti, subjektivna dobrobit

## **Adolescent subjective well-being: the role of personal and parental emotional style**

### **Abstract**

According to the theoretical model of emotional styles derived from neuroscientific studies, there are six dimensions of emotional life: *Outlook, Resilience, Social intuition, Self-awareness, Sensitivity to context* and *Attention* while the integrative measure of emotional functioning is *Healthy emotionality*. The aim of this research was to examine gender differences in the emotional styles of adolescents as well as the relations between emotional styles of parents and adolescents and indicators of subjective well-being of adolescents. Likewise, the goal was to examine the contributions of adolescents' emotional styles to indicators of their subjective well-being, while controlling for gender and age. Mediation effects of emotional styles of adolescents in relation to the same emotional styles of parents and indicators of subjective well-being of adolescents were also examined. A total of 269 highschool and elementary school pupils aged 14 to 19 and 63 parents aged 35 to 60 participated in this research. Each parent was paired with their child. When examining a sample of adolescents, Emotional Style Questionnaire (*ESQ*), Positive and Negative Affect Schedule (*PANAS*), The Social and Emotional Loneliness Scale (*SELSA*) and the Life Satisfaction Scale were applied, while just the Emotional Style Questionnaire was applied to parents. The results of the research show girls score lower on the dimensions of emotional styles compared to boys. Also, research showed significant correlations between almost all emotional styles of parents and *Healthy emotionality* of adolescents, as well as the correlations between parental and adolescent's *Attention* and parental and adolescent's *Healthy emotionality*. Most indicators of subjective well-being of adolescents were found to be significantly correlated to all adolescent's emotional styles as well as to most parental emotional styles. Emotional styles of adolescents contributed to all indicators of subjective well-being. A statistically significant mediation effect was obtained only for adolescent's *Healthy emotionality* in the relation between parental *Healthy emotionality* and adolescent's Positive affect, which is in line with expectations and literature. The results of this research provide implications for working on relationships between parents and adolescent children, educating parents on healthy emotional functioning and working with adolescent girls on the issue of emotional functioning.

**Key words:** emotional styles, parents, adolescents, subjective well-being

## SADRŽAJ

<b>1. UVOD</b> .....	1
<b>1.1. Emocionalni stilovi</b> .....	1
1.1.1. Održavanje pozitivnih emocija .....	1
1.1.2. Otpornost.....	2
1.1.3. Socijalna intuicija.....	3
1.1.4. Samosvjesnost.....	3
1.1.5. Osjetljivost na kontekst.....	4
1.1.6. Pažnja .....	4
1.1.7. Zdrava emocionalnost.....	5
<b>1.2. Subjektivna dobrobit</b> .....	5
1.2.1. Pozitivan i negativan afekt .....	6
1.2.2. Usamljenost .....	6
1.2.3. Životno zadovoljstvo .....	7
<b>1.3. Emocionalni stilovi i subjektivna dobrobit</b> .....	7
1.3.1. Održavanje pozitivnih emocija i subjektivna dobrobit .....	7
1.3.2. Otpornost i subjektivna dobrobit .....	7
1.3.3. Socijalna intuicija i subjektivna dobrobit.....	7
1.3.4. Samosvjesnost i subjektivna dobrobit .....	8
1.3.5. Osjetljivost na kontekst i subjektivna dobrobit.....	8
1.3.6. Pažnja i subjektivna dobrobit .....	8
1.3.7. Zdrava emocionalnost i subjektivna dobrobit.....	8
<b>1.4. Ciljevi istraživanja</b> .....	9
<b>2. PROBLEMI I HIPOTEZE RADA</b> .....	10
2.1. Problemi rada .....	10
2.2. Hipoteze .....	10
<b>3. METODA</b> .....	12
3.1. Ispitanici.....	12
3.2. Instrumentarij.....	12
3.2.1. Upitnik emocionalnog stila .....	12
3.2.2. Skala pozitivnog i negativnog afekta (PANAS).....	16
3.2.3. Skala socijalne i emocionalne usamljenosti.....	17
3.2.4. Skala životnog zadovoljstva.....	18
3.3. Postupak istraživanja .....	19

<b>4. REZULTATI</b> .....	20
<b>4.1. Spolne razlike u emocionalnim stilovima adolescenata</b> .....	20
<b>4.2. Povezanost emocionalnog stila roditelja, emocionalnog stila adolescenata i subjektivne dobrobiti adolescenata</b> .....	21
<b>4.3. Doprinos emocionalnih stilova adolescenata objašnjenju osobne subjektivne dobrobiti, uz kontrolu spola i dobi</b> .....	24
<b>4.4. Provjera medijacijskih efekata emocionalnog stila adolescenta u odnosu emocionalnog stila roditelja i indikatora subjektivne dobrobiti adolescenta</b> .....	27
<b>4.4.1. Provjera medijacijskog efekta Zdrave emocionalnosti adolescenata na odnos Zdrave emocionalnosti roditelja i Pozitivnog afekta adolescenata</b> .....	27
<b>4.4.2. Provjera medijacijskog efekta Pažnje adolescenata na odnos Pažnje roditelja i Usamljenosti u obitelji adolescenata</b> .....	29
<b>4.4.3. Provjera medijacijskog efekta Osjetljivosti na kontekst adolescenata na odnos Otpornosti roditelja i Zadovoljstva životom adolescenata</b> .....	31
<b>4.4.4. Provjera medijacijskog efekta Osjetljivosti na kontekst adolescenata na odnos Otpornosti roditelja i Negativan afekt adolescenata</b> .....	32
<b>5. RASPRAVA</b> .....	34
<b>5.1. Spolne razlike u emocionalnim stilovima adolescenata</b> .....	34
<b>5.2. Povezanosti emocionalnih stilova roditelja, emocionalnih stilova adolescenata i subjektivne dobrobiti adolescenata</b> .....	35
<b>5.2.1. Povezanost emocionalnih stilova roditelja i emocionalnih stilova adolescenata</b> .....	35
<b>5.2.2. Povezanost emocionalnih stilova adolescenata i subjektivne dobrobiti adolescenata</b> .....	37
<b>5.2.3. Povezanost emocionalnih stilova roditelja i subjektivne dobrobiti adolescenata</b> .....	39
<b>5.3. Doprinos emocionalnih stilova objašnjenju subjektivne dobrobiti adolescenata, uz kontrolu spola i dobi</b> .....	40
<b>5.4. Medijacijski efekti emocionalnih stilova adolescenata na odnos emocionalnih stilova roditelja i subjektivne dobrobiti adolescenata</b> .....	42
<b>5.5. Prednosti i ograničenja istraživanja</b> .....	45
<b>6. ZAKLJUČAK</b> .....	46
<b>7. LITERATURA</b> .....	48



## 1. UVOD

### 1.1. Emocionalni stilovi

Ljudi se u velikoj mjeri razlikuju prema svojim emocionalnim reakcijama na određene situacije u životu. Ono što bi objasnilo ovakve razlike, prema autorima Davidsonu i Begleyu (2012), teoretski je model emocionalnih stilova potekao iz neuroznanstvenih istraživanja emocija. Naime, emocionalni stilovi predstavljaju sklop emocionalnih reakcija i mehanizama suočavanja, a međusobno se razlikuju prema vrsti, intenzitetu i trajanju (Kesebir i sur., 2019). Prema tom modelu postoji ukupno šest velikih dimenzija emocionalnog života kojima upravljaju specifični moždani sklopovi. Svaka dimenzija predstavlja kontinuum s 2 ekstrema koji odražavaju povećanu ili smanjenu aktivnost u moždanim krugovima koji se nalaze u podlozi tih dimenzija. Naime, smatra se da svaka osoba ima vlastiti obrazac emocionalnog doživljavanja koji ima utjecaj na gotovo sva područja života pa tako i na psihološku dobrobit osobe (Davidson i Begley, 2012). Šest dimenzija emocionalnog života, odnosno, šest emocionalnih stilova su: Održavanje pozitivnih emocija (eng. *Outlook*), Otpornost (eng. *Resilience*), Socijalna intuicija (eng. *Social intuition*), Samosvjesnost (eng. *Self-Awareness*), Osjetljivost na kontekst (eng. *Sensitivity to Context*) i Pažnja (eng. *Attention*), a sveobuhvatna mjera zdravog emocionalnog života naziva se *Zdrava emocionalnost* (eng. *Healthy emotionality*).

#### 1.1.1. Održavanje pozitivnih emocija

Dimenzija *Održavanje pozitivnih emocija* odnosi se na sposobnost uspješnog zadržavanja pozitivnih emocija tijekom vremena. Kod osoba visoko na ovoj dimenziji, pozitivne se emocije zadržavaju dulje, dok kod osoba nisko na dimenziji pozitivne emocije brzo izblijede. Izdrživost pozitivnih emocija ima jak efekt na cjelokupan pogled na svijet (Davidson i Begley, 2012). Shodno tome, ova dimenzija prenosi se na općenitu životnu perspektivu te tako razlikujemo optimističan i pesimističan pogled na svijet na krajnjim ekstremima ove dimenzije (Kesebir i sur., 2019). Obzirom na istraživanje Heller i sur. (2009) na skupinama depresivnih i nedeprativnih sudionika, pretpostavlja se da sposobnost održavanja rada moždanih struktura uključenih u pozitivan afekt i nagradu, konkretno nucleus accumbens regije ventralnog strijatuma, određuje poziciju osobe na kontinuumu dimenzije *Održavanje pozitivnih emocija* (Kesebir i sur., 2019).

Autori Upitnika emocionalnog stila ne navode značajne spolne razlike u *Održavanju pozitivnih emocija* (Kesebir i sur., 2019), a ni druga istraživanja nisu uputila na spolne razlike u duljini trajanja emocija (Verduyn i sur., 2012). Naposljetku, spolne razlike nisu dobivene ni u pesimizmu/optimizmu među osnovnoškolcima (Fischer i Leitenberg, 1986). Važno je i istaknuti odnos roditeljskog i dječjeg emocionalnog stila, posebice djece adolescentne dobi. Naime, neka istraživanja navode povezanost optimizma roditelja i mladih (Qi i sur., 2021) dok prema nekima povezanosti dispozicijskog optimizma roditelja i djece studentske dobi nema (Brewin i sur., 1996). O odnosu duljine trajanja pozitivnih emocija kod roditelja i adolescenata, nema konkretnih nalaza.

### **1.1.2. Otpornost**

*Otpornost*, slično prethodno spominjanoj dimenziji, opisuje vremensku dinamiku emocionalnog odgovaranja te kao takva govori o brzini oporavka od negativnih emocija. Osobe visoko na kontinuumu ove dimenzije brzo se oporavljaju od negativnih emocija dok se osobe koje postižu niže rezultate oporavljaju sporije. Premda temeljene na drugim mozgovnim mehanizmima, *Održavanje pozitivnih emocija* i *Otpornost* vrlo su bliske te se mogu smatrati međuzavisnim dimenzijama. Naime, sposobnost brzog oporavka od negativnih događaja pogoduje održavanju pozitivnog afekta, a vrijedi i suprotno (Kesebir i sur., 2019). Više razine *Otpornosti* obilježene su povećanom povezanošću prefrontalnih regulatornih regija i amigdala koje se aktiviraju pri anksioznosti, strahu ili prijetnji (Davidson i Begley, 2012). Aktivnost lijevog prefrontalnog korteksa skraćuje period aktivacije amigdale što omogućuje mozgu oporavak od uznemirujućeg iskustva (Jackson i sur., 2003).

Nalazi o spolnim razlikama u *Otpornosti* su kontradiktorni. Naime, autori korištenog Upitnika emocionalnog stila nisu izvjestili o značajnim spolnim razlikama (Kesebir i sur., 2019), dok, s druge strane, prema Vinayak i Judge (2018) adolescentice ispoljavaju nešto više razine otpornosti u odnosu na adolescente. Međutim, brojna druga istraživanja konzistentno izvještavaju o višoj psihološkoj otpornosti adolescenata u odnosu na adolescentice (Eshel i Majdoob, 2014; Tusai i sur., 2007; Wang i sur., 2019) čemu u prilog idu i dokazi neurobiološke podloge psihološke otpornosti (Wang i sur., 2019). U obzir treba uzeti da se konstrukt *Otpornost* o kojem se najčešće govori u literaturi te konstrukt ispitivan modelom emocionalnih stilova, nešto razlikuju. Shodno tome, važno je spomenuti, da o odnosu *Otpornosti* roditelja i djece, kao brzini oporavka od negativnih emocija, nisu pronađeni konkretni nalazi.

### 1.1.3. Socijalna intuicija

*Socijalna intuicija* je dimenzija koja se odnosi na „podešenost“ na neverbalne socijalne znakove te zaključivanje socijalnih informacija iz tuđih emocionalnih stanja (Kesebir i sur., 2019). Kako bi efikasno komunicirala, osoba mora biti svjesna osjećaja, namjera i atribucija drugih ljudi, a one se odražavaju kroz verbalnu i neverbalnu komunikaciju. Prema tome, partneri u komunikaciji često već predviđaju osjećaje i namjere drugog prije nego što oni budu eksplicitno iskazani (Garner i Lemerise, 2007).

Za *Socijalnu intuiciju* ključne su strukture fusiformni girus koji pokazuje visoku aktivaciju te amigdala, koja pokazuje nisku do umjerenu aktivaciju kod osoba visoko na ovoj dimenziji, a vrijedi i obrnuto (Dalton i sur., 2005). Visoko socijalno intuitivne osobe „podešene“ su na socijalne signale te imaju sposobnost uočavanja suptilnih znakova, a kao takve iskazuju visoke razine empatije. S druge strane, ekstremna neosjetljivost na socijalne signale karakteristična je za osobe na spektru autizma (Davidson i Begley, 2012). Pokazalo se da su žene nešto bolje u *Socijalnoj intuiciji* u usporedbi s muškarcima (Kesebir i sur., 2019) kao i u prepoznavanju tuđih emocija (Wright i sur., 2017). Prema nekim istraživanjima na socijalnu kogniciju i takozvani „socijalni mozak“ utjecaj imaju geni (Skuse, 2006; Skuse i Gallagher, 2011). Vrijedi spomenuti i važan utjecaj roditelja. Naime, kako bi roditelj razgovarao s djetetom o njegovim emocijama te ga podučavao o njima, on ih mora znati prepoznati. Ukoliko roditelj obraća pažnju na izražavanje emocija svog djeteta, dijete će tada naučiti značenje emocija kao i povezati vlastitu emociju s vlastitim ponašanjem (Steinberg i Laird, 1989).

### 1.1.4. Samosvjesnost

Sljedeća dimenzija, *Samosvjesnost*, odnosi se na sposobnost percepcije, prepoznavanja i interpretacije vlastitih fizioloških i emocionalnih signala koji reflektiraju emocije. Ključna moždana regija za *Samosvjesnost* je insula, koja služi kao stanica za nadzor svega što se događa unutar tijela. Povećana aktivnost insule povezana je s povećanim razinama *Samosvjesnosti* te obrnuto. Samosvjesne osobe podešene su na signale koje im vlastito tijelo šalje što također igra ključnu ulogu u empatiji (Douglas i Begley, 2012).

Autori Upitnika nisu dobili značajne spolne razlike u *Samosvjesnosti* (Kesebir i sur., 2019) dok je istraživanje Trentini i sur. (2021) ukazalo na veće poteškoće identifikacije vlastitih emocija kod djevojaka u usporedbi s mladićima. S druge strane, Barrett i sur. (2019) navode

kako žene postižu više rezultate na mjerama emocionalne samosvjesti pa su nalazi o spolnim razlikama za ovu dimenziju kontradiktorni. Nadalje, pokazalo se da svjesnost roditelja o vlastitim emocijama ima pozitivan učinak na vještine emocionalne regulacije njihove djece (Bariola i sur., 2011), a za primjeniti vještine emocionalne regulacije svakako je bitno biti svjestan vlastitih emocija i na njih moći obratiti pažnju (Dogan i Turp, 2022).

#### **1.1.5. Osjetljivost na kontekst**

*Osjetljivost na kontekst* odnosi se na stupanj u kojem emocionalni i bihevioralni odgovori osoba u obzir uzimaju društveni kontekst. Dakle, ova se dimenzija odnosi na osjetljivost na pravila društvenog uključivanja te kapacitet za regulacijom u skladu s tim pravilima (Kesebir i sur., 2019). Osobe posebno svjesne svog društvenog okruženja visoko su na ovoj dimenziji, dok su osobe koje nisu svjesne implicitnih pravila društvenih interakcija, nisko. Smatra se da je *Osjetljivost na kontekst* većim dijelom intuitivna te manje podložna svjesnoj regulaciji (Davidson i Begley, 2012). Prema istraživanjima, hipokampus i međusobno povezane strukture, posebice prefrontalni korteks, važni su za procjenu konteksta i u skladu s njim, prilagodbu ponašanja (Kesebir i sur., 2019). *Osjetljivost na kontekst* se može usporediti sa samokontrolom, odnosno, samoregulacijom, koja predstavlja sposobnost prilagodbe i kontrole vlastitih emocionalnih i ponašajnih odgovora ovisno o situaciji (Finkenauer i sur., 2005).

Isto tako, možemo govoriti i o emocionalnoj regulaciji koja obuhvaća procese kojima pojedinci prilagođavaju svoje emocije u svrhu prikladnog odgovora na uvjete iz okoline (Gross, 1998). Kesebir i sur. (2019) izvještavaju o višim rezultatima žena na dimenziji *Osjetljivosti na kontekst* u odnosu na muškarce. Razvojne promjene tijekom prelaska u adolescenciju važno su razdolje za roditeljsko uključivanje u regulaciju emocija (Calkins i Bell, 1999). Adolescenti mogu naučiti regulirati vlastitu emocionalnu pobuđenost promatrajući odgovore roditelja na njihove emocionalne ekspresije i ponašanja (Eisenberg i sur., 1996; Klimes-Dougan i sur., 2007). Međutim, u nekim su se istraživanjima pokazali slabiji utjecaji roditelja na samoregulaciju djece adolescentne dobi (Moilanen i sur., 2018).

#### **1.1.6. Pažnja**

Naposljetku, *Pažnja* se odnosi na sposobnost odbacivanja emocionalnih distraktora i ostajanja fokusiranima. Obzirom da je svijet bogat informacijama, mozak se selektivnom pažnjom i izvršnim funkcijama nosi s mnoštvom informacija u okolišu vodeći se njihovom trenutnom važnošću (Driver, 2001). Mnoga su istraživanja uputila na to da su ljudi spremniji obratiti

pažnju na emocionalne podražaje nego na neutralne (Lane i sur., 1999; Vuilleumier, 2005; Vuilleumier i sur., 2001).

Za *Pažnju* kao emocionalni stil relevantna je selektivna pažnja koja je temeljena na povećanoj aktivnosti prefrontalnog i parijetalnog korteksa što čini krug selektivne pažnje (Kesebir i sur., 2019). Međutim, danas je moguće locirati konkretne moždane krugove sa specijaliziranim mehanizmima upravo za „emocionalnu pažnju“ (Vuilleumier, 2005). Autori Upitnika nisu dobili spolne razlike u *Pažnji* (Kesebir i sur., 2019), no neka su istraživanja pokazala da su žene nešto lošije u selektivnoj pažnji od muškaraca (Stoet, 2017).

Važno je spomenuti i roditeljske utjecaje na *Pažnju* djece. Naime, pronađena je povezanost emocionalne labilnosti s hiperaktivnošću i impulzivnošću te nepažnjom kod djece i adolescenata, a dobiveno je da se u njihovoj podlozi nalazi nasljedni faktor (Merwood i sur., 2014). Također, pronađeno je da adolescenti koji nemaju roditelje pokazuju značajno više razine oštećenja selektivne pažnje u odnosu na adolescente s roditeljima (Sadeghzadeh i Bagheri, 2023) što upućuje na bitnu ulogu roditelja za emocionalnu pažnju djece.

#### **1.1.7. Zdrava emocionalnost**

*Zdrava emocionalnost* odražava zdrav emocionalni život te sadržajno obuhvaća sve prethodno spominjane stilove. Pokazalo se da roditelji modeliraju adaptivnu emocionalnu regulaciju podupirući emocije svoje djece, vrednujući njihova emocionalna iskustva, razgovorajući o emocijama i pomažući im razumijeti ih i regulirati. Ovi aspekti socijalizacije emocija povezani su s boljom emocionalnom kompetencijom djece, socijalnim funkcioniranjem i ponašanjem (Katz i sur., 2012; Morris i sur., 2011). Također, pokazalo se da žene postižu nešto više rezultate na spomenutoj mjeri u odnosu na muškarce (Kesebir i sur., 2019).

#### **1.2. Subjektivna dobrobit**

Subjektivna dobrobit koncept je koji obuhvaća dva međusobno isprepletana aspekta: kognitivni i emocionalni (Diener i sur., 1999; Kovčo Vukadin i sur., 2016). Kognitivni se aspekt odnosi na životno zadovoljstvo, dok je emocionalna komponenta razdvojena na pozitivan i negativan afekt. Shodno tome, subjektivna se dobrobit najbolje može objasniti kao kategorija koja uključuje tri konstrukta: emocionalno funkcioniranje osobe (pozitivni i negativni afekti), zadovoljstvo u specifičnim životnim domenama te globalna procjena zadovoljstva životom (Diener i sur., 1999). Smatra se da je važno ispitati globalnu procjenu

zadovoljstva životom, a ne samo zadovoljstvo pojedinim aspektima jer pojedine osobe pripisuju drugačiju važnost različitim komponentama života (Pavot i Diener, 1993).

Kako adolescente karakteriziraju veće promjene u raspoloženju (Arnett, 1999) te uži spektar strategija emocionalne regulacije (Zimmermann i Iwanski, 2014), pretpostavka je da će emocionalno funkcioniranje imati učinak na subjektivnu dobrobit kao i na socijalnu prilagodbu adolescenata. Također, smatra se da roditelji imaju značajan utjecaj na vlastitu djecu po pitanju dobrobiti obzirom na socijalizaciju emocija, zajedničke materijalne uvjete i genetiku (Vukadin i sur., 2016).

### **1.2.1. Pozitivan i negativan afekt**

Za mjeru emocionalnog aspekta subjektivne dobrobiti najčešće se u obzir uzimaju mjere pozitivnog i negativnog afekta. Većina mjera subjektivne dobrobiti visoko korelira s omjerom pozitivnog i negativnog afekta procjenjivanog kroz vrijeme sugerirajući emocionalnu srž opće subjektivne dobrobiti (Larsen i Diener, 1985). Više razine pozitivnog afekta odnose se na više razine energije, koncentracije i uključenosti dok su niže razine karakterizirane tugom i letargijom. Više razine negativnog afekta, s druge strane, odnose se na ljutnju, prijezir, gađenje, krivnju, strah i nervozu dok su niže razine povezane sa smirenošću i spokojem (Watson i sur., 1988). Iako su to trenutna, fluktuirajuća stanja, s vremenom ona zapravo reflektiraju sklonost osobe, odnosno, njezinu karakterističnu razinu emocionalne dobrobiti oko koje fluktuira (Larsen, 2009). Pokazalo se da su procjene zadovoljstva životom u korelaciji s pozitivnim i negativnim afektom (Diener i sur., 1985; Larsen i sur., 2009).

### **1.2.2. Usamljenost**

Obzirom da je jedan od aspekata subjektivne dobrobiti i zadovoljstvo specifičnim životnim domenama (Diener i sur., 1999), a socijalni život predstavlja jednu od bitnih sastavnica života adolescenata, u obzir je bitno uzeti usamljenost kao jedan od indikatora dobrobiti ove dobne skupine. Usamljenost se smatra rezultatom nedovoljnih socijalnih odnosa koji kao takvi ne zadovoljavaju socijalne potrebe osobe (Ćubela Adorić i Nekić, 2004). Weiss (1973; prema Russel i sur., 1984) razlikuje *Socijalnu usamljenost* koja predstavlja nedostatak mreže socijalnih odnosa unutar koje bi se osoba osjećala pripadnom te *Emocionalnu usamljenost* koju karakterizira nezadovoljena potreba za privrženošću i emocionalnom bliskošću. Usamljenost se pokazala povezanom sa subjektivnom dobrobiti (Cacioppo i Patrick, 2008), a

Weiss (1973; prema Mahon i sur., 2006) izvještava o povećanju usamljenosti tijekom adolescencije.

### **1.2.3. Životno zadovoljstvo**

*Životno zadovoljstvo* kognitivna je komponenta subjektivne dobrobiti (Diener i sur., 1985), a odnosi se na pojedinčevu procjenu svih subjektivno važnih životnih domena te se prema tome smatra cjelokupnom mjerom subjektivne dobrobiti. Nalazi istraživanja sugeriraju na to da su mlađi ljudi zadovoljniji životom kao i da podupirući socijalni odnosi imaju važnu ulogu u životnom zadovoljstvu (Eurostat, 2015).

## **1.3. Emocionalni stilovi i subjektivna dobrobit**

### **1.3.1. Održavanje pozitivnih emocija i subjektivna dobrobit**

Istraživanje Kesebir i sur. (2019) upućuje na visoku pozitivnu povezanost *Održavanja pozitivnih emocija* s indikatorima dobrobiti. U nekolicini su istraživanja dobivene povezanosti optimizma i pesimizma s indikatorima psihološke dobrobiti (Augusto-Landa i sur., 2011; Diener i sur., 2003; Eid i Diener, 2004) te optimizma i pesimizma s usamljenošću (Geers, 1998). Naime, pokazalo se da je optimizam povezan s visokim životnim zadovoljstvom te pozitivnim afektom dok je pesimizam povezan s negativnim afektom i stresom (Augusto Lando, 2011) te nižim životnim zadovoljstvom (Chang i sur. 1997).

### **1.3.2. Otpornost i subjektivna dobrobit**

Prema modelu psihološke dobrobiti Ryff i Singera (2003), otporniji ljudi bolji su u održavanju fizičkog i psihološkog zdravlja što im daje više snage za lakši i brži oporavak od stresnih situacija. Shodno prethodno navedenom, pretpostavlja se da je dimenzija *Otpornost* usko povezana sa psihološkom dobrobiti, a na to je uputila i nekolicina istraživanja provedena na adolescentima (Faisal i Mathai, 2017; Vinayak i Judge, 2018) kao i istraživanje Kesebir i sur. (2019).

### **1.3.3. Socijalna intuicija i subjektivna dobrobit**

Neadekvatno iščitavanje tuđih emocija može imati velike posljedice za interpersonalne odnose, a u istraživanju Kesebir i sur., (2019) dobivena je umjerena povezanost socijalne intuicije i indikatora dobrobiti. Engelberg i Sjöberg (2004) izvještavaju o povezanosti točne procjene raspoloženja drugih s uspješnom socijalnom prilagodbom. Nadalje, veća je vjerojatnost da će djeca koja bolje poznaju emocije primiti podršku i utjehu svojih vršnjaka (Cassidy i sur., 2003) te razviti prijateljstva karakterizirana visokim razinama prosocijalnog

ponašanja i nižim razinama hostilnosti (Dunn i Cutting, 1999) što smanjuje vjerojatnost socijalne usamljenosti.

#### **1.3.4. Samosvjesnost i subjektivna dobrobit**

Dobiveno je da je samosvjesnost značajan i konzistentan prediktor samoregulacije i psihološke dobrobiti (Verhaeghen i Mirabito, 2021). Isto tako, pokazalo se da emocionalna jasnoća, koncept po definiciji usporediv s dimenzijom *Samosvjesnost*, također ima direktan utjecaj na psihološku dobrobit (Augusto Lando i sur., 2011). Povećana osjetljivost na vlastita fiziološka i emocionalna stanja bitna je za razumijevanje i regulaciju vlastitih emocija, a time i za veću dobrobit (Kesebir i sur., 2019).

#### **1.3.5. Osjetljivost na kontekst i subjektivna dobrobit**

*Osjetljivost na kontekst* umjereno je povezana s dobrobiti (Kesebir i sur., 2019). Velik broj istraživanja upućuje na važnost dječje emocionalne i socijalne regulacije za predviđanje socijalne kompetencije vezane uz vršnjake (Eisenberg i sur., 1998; Garner i Lemerise, 2007; Pope i Bierman, 1999). Obzirom na prirodu ove dimenzije, razumno je pretpostaviti da će više razine *Osjetljivosti na kontekst* prediciirati veću socijalnu dobrobit, odnosno, manju usamljenost adolescenata.

#### **1.3.6. Pažnja i subjektivna dobrobit**

Sposobnost filtriranja emocionalnih distraktora blisko je vezana uz psihološku dobrobit, obzirom da osobe koje posjeduju ovu sposobnost ne ometaju konstantni emocionalni usponi i padovi. Naime, *Pažnja* i emocije su povezane te je viša razina pažnje povezana s višom emocionalnom ravnotežom i dobrobiti. Sukladno tome, smatra se kako je sposobnost filtriranja emocionalnih distraktora usko vezana uz psihološku dobrobit (Kesebir i sur., 2019). Također, obzirom na spomenute nalaze o nasljednosti odnosa nepažnje i emocionalne labilnosti (Merwood i sur., 2014) može se pretpostaviti odnos *Pažnje* i emocionalne komponente dobrobiti. Također, autori Upitnika dobili su da je *Pažnja* povezana s više indikatora psihološke dobrobiti (Kesebir i sur., 2019), uključujući pozitivan i negativan afekt.

#### **1.3.7. Zdrava emocionalnost i subjektivna dobrobit**

Zdrav emocionalni život ključna je odrednica psihološke dobrobiti (Kesebir i sur., 2019) te je kao takav vrlo važan aspekt subjektivne dobrobiti, a *Zdrava emocionalnost*, kao cjelovita mjera, povezana je s više indikatora psihološke dobrobiti. Istraživanje je pokazalo da ova mjera značajno pozitivno korelira s mjerama pozitivnog afekta i zadovoljstva životom, a



značajno negativno s mjerama depresivnosti, anksioznosti, stresa i neuroticizma (Kesebir i sur., 2019). Ovakvi nalazi ne čude obzirom da ova dimenzija obuhvaća cjelokupno emocionalno funkcioniranje koje je, kao što je već navedene, bitan aspekt subjektivne dobrobiti.

#### **1.4. Ciljevi istraživanja**

Mnogi su čimbenici subjektivne dobrobiti poput ličnosti, sposobnosti prilagodbe, društvenih odnosa, kulture i ekonomskog stanja (Biswas-Diener i sur., 2004). Uz sve navedeno, valja spomenuti i emocionalno funkcioniranje. Naime, zdrav emocionalni život važan je dio subjektivne dobrobiti, a istraživanja su pokazala da je odnos roditelja i adolescenata prediktor emocionalne dobrobiti adolescenata (Koen, 2009). Obzirom na promjene koje se javljaju u dinamici odnosa roditelja i djeteta pri ulasku u adolescenciju (Yap i sur., 2008) potrebno je posvetiti pažnju istraživanjima u ovom području, posebice jer istraživanja na uzorku adolescenata u ovom kontekstu manjka. Shodno time, cilj ovog istraživanja bio je ispitati spolne razlike u emocionalnom funkcioniranju adolescenata kao i odnose emocionalnog funkcioniranja roditelja i adolescenata u kontekstu subjektivne dobrobiti. Isto tako, cilj je bio ispitati i postojanje nešto kompleksnijih odnosa, konkretno, medijacijske efekte emocionalnih stilova adolescenata u odnosu emocionalnih stilova roditelja i subjektivne dobrobiti adolescenata.

## 2. PROBLEMI I HIPOTEZE RADA

### 2.1. Problemi rada

1. Ispitati spolne razlike u emocionalnom stilu adolescenata.
2. Ispitati povezanost emocionalnog stila roditelja, emocionalnog stila adolescenata i indikatora subjektivne dobrobiti adolescenata.
3. Ispitati u kojoj mjeri dimenzije emocionalnog stila adolescenata doprinose objašnjenju indikatora subjektivne dobrobiti adolescenata, uz kontrolu spola i dobi.
4. Ispitati medijacijske efekte emocionalnog stila adolescenata u odnosu istog emocionalnog stila roditelja i indikatora subjektivne dobrobiti adolescenata.

### 2.2. Hipoteze

1. Očekuju se značajne spolne razlike u *Socijalnoj intuiciji*, *Osjetljivosti na kontekst*, *Otpornosti*, *Pažnji* i *Zdravoj emocionalnosti* pri čemu se očekuje da će djevojke imati više rezultate na dimenzijama *Socijalne intuicije*, *Osjetljivosti na kontekst* i *Zdrave emocionalnosti*, a mladići više rezultate na dimenzijama *Otpornosti* i *Pažnje* dok se za *Održavanje pozitivnih emocija* i *Samosvjesnost* spolne razlike ne očekuju.

2.a. Očekuju se značajne povezanosti roditeljske i adolescentne *Samosvjesnosti*, *Osjetljivosti na kontekst*, *Pažnje*, *Socijalne intuicije*, *Osjetljivosti na kontekst* te *Zdrave emocionalnosti* pri čemu će više vrijednosti kod roditelja biti povezane s višim vrijednostima kod adolescenata.

2.b. Očekuje se značajna pozitivna povezanost *Održavanja pozitivnih emocija*, *Otpornosti*, *Socijalne intuicije*, *Samosvjesnosti*, *Osjetljivosti na kontekst*, *Pažnje* i *Zdrave emocionalnosti* adolescenata s *Pozitivnim* i *Negativnim afektom* te *Zadovoljstvom životom* adolescenata te negativna povezanost navedenih emocionalnih stilova s dimenzijama usamljenosti kod adolescenata.

2.c. Očekuju se značajne pozitivne povezanosti *Održavanja pozitivnih emocija*, *Samosvjesnosti*, *Osjetljivosti na kontekst*, *Socijalne intuicije* i *Zdrave emocionalnosti* roditelja s *Pozitivnim* i *Negativnim afektom* te *Zadovoljstvom životom* kod adolescenata te negativne povezanosti navedenih emocionalnih stilova roditelja s dimenzijama usamljenosti adolescenata.

3. Dimenzije emocionalnih stilova značajno će doprinosti indikatorima subjektivne dobrobiti pri čemu će više razine *Održavanja pozitivnih emocija*, *Otpornosti*, *Samosvjesnosti* i *Pažnje* značajno doprinosti višem *Pozitivnom* i *Negativnom afektu* te *Zadovoljstvu životom*, dok će više razine *Socijalne intuicije* i *Osjetljivosti na kontekst* značajno doprinosti nižim razinama *Socijalne usamljenosti* adolescenata.

4. Očekuje se da će emocionalni stilovi adolescenata biti medijatori istih emocionalnih stilova roditelja i indikatora subjektivne dobrobiti adolescenata.

### 3. METODA

#### 3.1. Ispitanici

U istraživanju je sudjelovalo sveukupno 269 adolescenata (174 djevojke, 94 mladića, 1 osoba koja je označila kategoriju ostalo) raspona dobi od 14 do 19 godina ( $M=16.52$ ,  $SD=1.46$ ). Uzorak adolescentnih ispitanika prikupljen je u Hotelijsko-turističkoj srednjoj školi u Opatiji ( $N=73$ , 27.14%), Klasičnoj gimnaziji u Zagrebu ( $N=73$ , 27.14%), Srednjoj školi Matija Antun Reljković u Slavonskom Brodu ( $N=64$ , 23.79%), Osnovnoj školi Đuro Pilar u Slavonskom Brodu ( $N=33$ , 12.27%) te na Filozofskom fakultetu u Rijeci. Dio uzorka prikupljen je putem društvenih mreža u općoj populaciji ( $N=26$ , 9.66%). U istraživanju su sudjelovala i 63 roditelja adolescenata uključenih u istraživanje (55 žena i 8 muškarca) u dobi od 35 do 60 godina ( $M=45.71$ ,  $SD=5.49$ ). 1.6% ( $N=1$ ) roditelja je završilo osnovnu školu, 60.3% ( $N=38$ ) roditelja srednju školu, 11.1% ( $N=7$ ) roditelja ima višu stručnu spremu, 22.2% ( $N=14$ ) visoku stručnu spremu, a 4.8% ( $N=3$ ) specijalizaciju, znanstveni magisterij ili doktorat.

Uzorak ispitanika je, dakle, obuhvatio 63 para roditelja i adolescenata, a sveukupno 269 adolescenata.

#### 3.2. Instrumentarij

Upitnik za adolescente sadrži podatke o dobi, spolu i osobama s kojima stanuju. Također, upitnik je sadržavao i prostor za upis šifre koja je korištena za uparivanje podataka adolescenata i roditelja. Upitnik za roditelje sastavljen je od pitanja vezanih uz dob, spol, broj djece i stupanj obrazovanja te prostora za upisivanje šifre koja je jednaka onoj njihove djece.

Korištene mjere opisane su u nastavku.

##### 3.2.1. Upitnik emocionalnog stila

Upitnik emocionalnog stila (*Emotional Style Questionnaire- ESQ*; Kesebir i sur., 2019; preveden i korišten u sklopu projekta "Odrednice emocionalne prilagodbe tijekom normativnih životnih prijelaza" voditeljice Živčić-Bećirević, 2021) mjeri šest dimenzija emocionalnog stila - *Održavanje pozitivnih emocija*, *Otpornost*, *Socijalnu intuiciju*, *Samosvjesnost*, *Osjetljivost na kontekst* i *Pažnju*, a može se koristiti i kao cjelovita mjera *Zdrave emocionalnosti*. Ovih šest dimenzija predstavlja i subskale ovog Upitnika – *Održavanje pozitivnih emocija* (primjer čestice: „Kad mi se dogodi nešto pozitivno, moje dobro raspoloženje ne potraje dugo“), *Otpornost* (primjer čestice: „Teško se smirim nakon što

doživim nešto loše), *Socijalna intuicija* (primjer čestice: „Kad god razgovaram s ljudima, svoje raspoloženje uskladim s njihovim), *Samosvjesnost* (primjer čestice: „Dogodi mi se da duže vremena nisam svjestan/a svojeg tjelesnog i emocionalnog stanja“), *Osjetljivost na kontekst* (primjer čestice: „Povremeno mi kažu da se ponašam na socijalno neprihvatljiv način“) te *Pažnja* (primjer čestice: „Mogu se dobro koncentrirati“).

Upitnik sadrži 24 čestice, koje se procjenjuju na skali Likertovog tipa od 7 stupnjeva pri čemu 0 označava „uopće se ne slažem“, a 6 označava „u potpunosti se slažem“.

Svaka je dimenzija mjerena s 4 čestice, a čestice 1, 2, 4, 5, 9, 11, 14, 16, 17, 18, 19, 22, 23 i 24 obrnuto se boduju. Nadalje, viši rezultati na svakoj od dimenzija odražavaju veću sposobnost uporabe tog emocionalnog stila.

Autori Upitnika navode dobre psihometrijske karakteristike kao i zadovoljavajuće pouzdanosti na svih 6 dimenzija (*Održavanje pozitivnih emocija*  $\alpha = .87$ , *Otpornost*  $\alpha = .89 - .91$ , *Socijalna intuicija*  $\alpha = .83 - .84$ , *Samosvjesnost*  $\alpha = .74 - .81$ , *Osjetljivost na kontekst*  $\alpha = .82 - .83$  i *Pažnja*  $\alpha = .84 - .86$ ; Kesebir i sur., 2019) kao i na cjelokupnoj skali ( $\alpha = .92 - .93$ ; Kesebir i sur., 2019).

U ovom je istraživanju faktorska struktura upitnika provjerena provedbom eksploratorne faktorske analize (EFA) na uzorku adolescenata dok ista nije provedena na uzorku roditelja zbog premalog broja ispitanika te je u tom uzorku korištena originalna faktorska struktura. Prikladnost prikupljenih podataka za provedbu EFA na uzorku adolescenata utvrđena je Kaiser-Meyers-Olkins indeksom koji se pokazao višim od 0.7 (KMO = .83), a dobiven je i značajan Bartlettov test sfericiteta ( $\chi^2 = 1961.16$ ;  $p < .01$ ). Kao metoda ekstrakcije korištena je Metoda glavnih komponenta (*Principal components* ili *PC*), a za metodu rotacije odabrana je ortogonalna Varimax metoda.

Uvidom u zasićenja te sadržajnom analizom, donesena je odluka o petofaktorskoj strukturi upitnika. Ovakva struktura nije u skladu s originalnom šestofaktorskom, međutim, rezultati EFA-e provedene na ovom uzorku upućuju na konzistentno formiranje 7 od 8 čestica faktora *Održavanje pozitivnih emocija* i faktora *Otpornost* u jedan faktor. Pet faktora zajedno objašnjava 52.37 % varijance, a tri čestice (1., 3. i 23.) nisu pripale niti jednom faktoru u ovom slučaju. Zasićenja čestica prikazana su u *Prilozima* (Prilog 1).

Deskriptivni podaci dimenzija Upitnika emocionalnog stila dobivenih na uzorku adolescenata prikazani su u Tablici 1.

**Tablica 1.** *Aritmetička sredina, standardna devijacija, raspon rezultata, kurtoza, simetričnost i Cronbach alpha koeficijent pouzdanosti dimenzija Upitnika emocionalnog stila dobivenih na uzorku adolescenata (N=269 ispitanika)*

Emocionalni stilovi	M	SD	Raspon	Simetričnost	Kurtoza	Cronbach Alpha
Zadržavanje pozitivnih emocija i otpornost	3.39	1.15	0-6	-0.10	-0.40	.82
Samosvjesnost	3.86	1.25	0-6	-0.38	-0.37	.74
Pažnja	3.20	1.28	0-6	-0.04	-0.49	.76
Osjetljivost na kontekst	4.02	1.36	0-6	-0.48	-0.47	.72
Socijalna intuicija	3.92	1.1	0-6	-0.54	0.33	.49

Obzirom na dobivene nezadovoljavajuće vrijednosti Cronbach Alpha koeficijenta pouzdanosti na uzorku adolescenata za dimenziju Socijalne intuicije, ta dimenzija neće biti korištena u daljnoj analizi.

Upitnik emocionalnog stila može se koristiti i kao jednofaktorska mjera *Zdrave emocionalnosti* te ona obuhvaća sve čestice Upitnika. Obzirom na dobivenu visoku pouzdanost *Zdrave emocionalnosti* na uzorku adolescenata ( $\alpha = .82$ ), a koja uključuje i čestice 1., 3. i 23. te obzirom da izbacivanje navedenih čestica ne utječe značajno na porast pouzdanosti ( $\alpha = .83$ ), ove su čestice uključene u mjeru *Zdrave emocionalnosti* adolescenata kako bi se ista mogla uspoređivati s dimenzijom *Zdrave emocionalnosti* roditelja. Deskriptivni podaci *Zdrave emocionalnosti* adolescenata prikazani su u Tablici 2.

**Tablica 2.** Aritmetička sredina, standardna devijacija, raspon rezultata, kurtoza, simetričnost i Cronbach alpha koeficijent pouzdanosti Zdrave emocionalnosti Upitnika emocionalnog stila na uzorku adolescenata (N=269)\*

	M	SD	Raspon	Simetričnost	Kurtoza	Cronbach Alpha
Zdrava emocionalnost	3.61	0.73	0-6	-0.08	-0.40	.82

\*u analizu dimenzije Zdrave emocionalnosti uključene su 1., 3. i 23. čestica

Deskriptivni podaci dimenzija Upitnika emocionalnog stila na uzorku roditelja prikazani su u Tablici 3.

**Tablica 3.** Aritmetička sredina, standardna devijacija, raspon rezultata, kurtoza, simetričnost i Cronbach alpha koeficijent pouzdanosti dimenzija Upitnika emocionalnog stila na uzorku roditelja (N=63)

Emocionalni stilovi	M	SD	Raspon	Simetričnost	Kurtoza	Cronbach Alpha
Zadržavanje pozitivnih emocija	4.05	1.10	0-6	-0.14	-0.45	.73
Otpornost	3.74	1.08	0-6	0.03	-0.10	.73
Pažnja	4.00	0.92	0-6	-0.02	-0.01	.57
Samosvjesnost	4.26	0.89	0-6	0.16	-0.54	.62
Osjetljivost na kontekst	4.06	0.94	0-6	-0.59	1.00	.58*
Socijalna intuicija	3.81	0.81	0-6	-0.16	-0.2	.34

\*bez 23. čestice  $\alpha=.71$

Obzirom na dobivene nezadovoljavajuće vrijednosti Cronbach Alpha koeficijenta pouzdanosti na uzorku roditelja za dimenziju *Socijalne intuicije*, ta dimenzija neće biti korištena u analizi. Nadalje, i *Osjetljivost na kontekst* pokazuje nešto niže vrijednosti Cronbach Alpha koeficijenta pouzdanosti. Međutim, ukoliko se 23. čestica ukloni iz analize te dimenzije tada

pouzdanost dimenzije *Osjetljivost na kontekst* znatno raste ( $\alpha = .71$ ) te ona sadržajno postaje jednaka *Osjetljivosti na kontekst* kod adolescenata, dobivenoj pri EFA, pa su te dvije dimenzije tada usporedive. Iz tog razloga, 23. čestica biti će izbačena iz analize dimenzije *Osjetljivost na kontekst* i kod roditelja.

Također, pouzdanosti su se pokazale nižima i za dimenzije *Pažnje* ( $\alpha = .57$ ) te *Samosvjesnosti* ( $\alpha = .62$ ). Pouzdanost *Pažnje* upućuje na lošu unutarnju konzistentnost dimenzije, dok se pouzdanost *Samosvjesnosti* može smatrati donekle prihvatljivom obzirom da je konstrukt kompleksan i nedovoljno dobro definiran. Isto tako, dobivene niže pouzdanosti na uzorku roditelja može objasniti i malen broj ispitanika. Taber (2018) navodi kako bi ove vrijednosti, kod nekih istraživača, prošle kao „prihvatljive“, „adekvatne“ i „umjerene“. U svakom slučaju, njihove interpretacije treba donositi oprezno.

Nadalje, obzirom da 23. čestica ne mijenja pouzdanost ukupne mjere *Zdrave emocionalnosti* niti na uzorku roditelja ( $\alpha = .87$ ), ona neće biti isključena iz analize te dimenzije.

Deskriptivni podaci *Zdrave emocionalnosti* dobiveni na uzorku roditelja prikazani su u Tablici 4.

**Tablica 4.** *Aritmetička sredina, standardna devijacija, raspon rezultata, kurtoza, simetričnost i Cronbach alpha koeficijent pouzdanosti Zdrave emocionalnosti Upitnika emocionalnog stila na uzorku roditelja (N=63)\**

Ukupna mjera	M	SD	Raspon	Simetričnost	Kurtoza	Cronbach Alpha
Zdrava emocionalnost	3.98	0.69	0-6	0.05	0.48	.87

\*uključujući 23. česticu

### 3.2.2. Skala pozitivnog i negativnog afekta (*PANAS*)

Skala pozitivnog i negativnog afekta (*Positive and Negative Affect Schedule- PANAS*; Watson i sur., 1988; preveo Knezović i sur., 2007; prema Fuček, 2007) sadrži ukupno 20 čestica, od kojih 10 ispituje pozitivan afekt, a 10 negativan afekt. Čestice ove skale opisuju različita raspoloženja. Pridjevi koji su korišteni, a kojima se ispituje pozitivan afekt su: *pozorno, snažno, nadahnuto, budno, aktivno, uzbuđeno, ponosno, oduševljeno, odlučno i zainteresirano*, a pridjevi kojima se ispituje negativan afekt su: *razdražljivo, uplašeno, uzrujano, krivo zbog nečeg, nervozno, neprijateljski raspoloženo, živčano, posramljeno, nesretno i preplašeno*. Zadatak ispitanika je na skali Likertovog tipa od 1 („vrlo malo ili „nimalo“) do 5 („Izrazito“) procijeniti svoje emocionalno stanje u vremenskom periodu koje



je zadano u uputi, a koje je opisano ponuđenim pridjevom. U ovom istraživanju, od ispitanika se tražilo da svoje stanje procijene općenito te ova Skala u tom slučaju mjeri pozitivan i negativan afekt kao crtu ličnosti (Watson i sur., 1988). Autori skale navode zadovoljavajuće pouzdanosti za obje subskale (*Pozitivan afekt*  $\alpha = .86$ , *Negativan afekt*  $\alpha = .87$ ; Watson i sur., 1988), a zadovoljavajuće vrijednosti dobivene su i na hrvatskom uzorku (*Pozitivan afekt*  $\alpha = .73$ , *Negativan afekt*  $\alpha = .87$ ; Fuček, 2007).

Deskriptivni podaci subskala na uzorku adolescenata prikazani su u Tablici 5.

**Tablica 5.** *Aritmetička sredina, standardna devijacija, raspon rezultata, kurtoza, simetričnost i Cronbach alpha koeficijent pouzdanosti subskala PANAS skale na uzorku adolescenata (N=267)*

Subskale	M	SD	Raspon	Simetričnost	Kurtoza	Cronbach Alpha
Pozitivan afekt	3.51	0.71	1-5	-0.26	-0.37	.85
Negativan afekt	2.40	0.83	1-5	0.38	-0.60	.87

### 3.2.3. Skala socijalne i emocionalne usamljenosti

Skala socijalne i emocionalne usamljenosti (*The Social and Emotional Loneliness Scale for Adults – SELSA*; DiTommaso i Spinner, 1993; adaptirale Ćubela Adorić i Nekić, 2004) sadrži 36 čestica koje obuhvaćaju 3 subskale: *Socijalna usamljenost*, *Usamljenost u obitelji* i *Usamljenost u ljubavi*. *Socijalna usamljenost* ispituje usamljenost u domenama prijateljskih odnosa, a sadrži 13 čestica (primjer čestice: „Nemam prijatelja koji dijeli moja stajališta“). *Usamljenost u obitelji* ispituje usamljenost u domenama odnosa u obitelji, a sadrži 11 čestica (primjer čestice „Nikome u mojoj obitelji nije stvarno stalo do mene“). *Usamljenost u ljubavi* ispituje usamljenost u domeni ljubavnih veza, a sadrži 12 čestica (primjer čestice „Imam ljubavnu vezu u kojoj s partnerom dijelim najskrovitije misli i osjećaje“). Sve subskale sadrže i pozitivno i negativno formulirane čestice, a mogu se koristiti i kao zasebni mjerni instrumenti. Pretpostavka je da se *Usamljenost u obitelji* i *Usamljenost u ljubavi* odnose na isti tip usamljenosti – *Emocionalna usamljenost*.

Zadatak je ispitanika procijeniti stupanj slaganja sa svakom pojedinom česticom na Likertovoj skali od 7 stupnjeva pri čemu 1 označava „uopće se ne slažem“, a 7 označava „u potpunosti se slažem“. Veći rezultat na pojedinoj od subskala upućuje na veću usamljenost u toj domeni.

Autori Skale utvrdili su zadovoljavajuće psihometrijske karakteristike za sve 3 subskale, a time i pouzadnosti (*Socijalna usamljenost*  $\alpha = .91$ , *Usamljenost u obitelji*  $\alpha = .89$ , *Usamljenost u ljubavi*  $\alpha = .93$ ; DiTommaso i Spinner, 1993). Zadovoljavajuće pouzdanosti potvrđene su i na hrvatskom uzorku (*Socijalna usamljenost*  $\alpha = .88$ -  $.89$ , *Usamljenost u obitelji*  $\alpha = .85$ -  $.87$ , *Usamljenost u ljubavi*  $\alpha = .77$ -  $.91$ ; Ćubela Adorić i Nekić, 2004).

Deskriptivni podaci subskala na uzorku adolescenata prikazani su u Tablici 6.

**Tablica 6.** *Aritmetička sredina, standardna devijacija, raspon rezultata, kurtoza, simetričnost i Cronbach alpha koeficijent pouzdanosti subskala Skale socijalne i emocionalne usamljenosti na uzorku adolescenata (N=269)*

Subskale	M	SD	Raspon	Simetričnost	Kurtoza	Cronbach Alpha
Socijalna usamljenost	2.25	0.92	1-7	1.12	1.01	.90
Usamljenost u ljubavi	3.94	1.22	1-7	-0.44	-0.15	.80
Usamljenost u obitelji	1.85	0.97	1-7	1.42	1.31	.91

### 3.2.4. Skala životnog zadovoljstva

Korištena Skala životnog zadovoljstva sastoji se od jedne čestice (Eurostat, 2015), a zadatak je ispitanika procijeniti na Likertovoj skali od 10 stupnjeva, pri čemu 1 označava u potpunosti nezadovoljan/a, a 10 u potpunosti zadovoljan/a, koliko su zadovoljni svojim životom, odgovorajući na česticu: „Koliko ste zadovoljni životom koji vodite?“.

Deskriptivni podaci Skale na uzorku adolescenata prikazani su u Tablici 7.

**Tablica 7.** Aritmetička sredina, standardna devijacija, raspon rezultata, kurtoza i simetričnost za Skalu životnog zadovoljstva na uzorku adolescenata ( $N= 269$ )

Skala	M	SD	Raspon	Simetričnost	Kurtoza
Životno zadovoljstvo	7.67	1.85	3-10	-0.58	-.30

### 3.3. Postupak istraživanja

Istraživanje je provedeno u svibnju i rujnu 2023. u Hotelijersko-turističkoj školi u Opatiji, Klasičnoj gimnaziji u Zagrebu, Srednjoj školi Matija Antun Reljković te Osnovnoj školi Đuro Pilar u Slavonskom Brodu, u prethodnom dogovoru s ravnateljima i stručnim suradnicima.

U školama su učenici unutar razreda ispunjavali papirnatu formu upitnika, a ispunjavanje samih upitnika trajalo je oko 20 min. Ostatak uzorka adolescenata prikupljen je putem društvenih mreža iz opće populacije te na Filozofskom fakultetu u Rijeci, a ovi su ispitanici istraživanju pristupili online te je ispunjavanje upitnika trajalo oko 20 min.

Roditelji koji su pristupili istraživanju također su upitnike ispunjavali online, a ispunjavanje je trajalo oko 10 min. Dio roditelja su o istraživanju informirali razrednici učenika koji su sudjelovali, putem email adresa te na roditeljskim sastancima, a na istraživanje su roditelji pristali sudjelovati klikom na tipku *Pristajem* u online obrascu upitnika. Ostatak roditelja o istraživanju su informirala njihova djeca adolescentne dobi te su na istraživanje također pristali klikom na tipku *Pristajem* u online obrascu upitnika.

Adolescenti su ispunjavali Upitnik emocionalnog stila (*ESQ*), Skalu socijalne i emocionalne usamljenosti (*SELSA*), Skalu pozitivnog i negativnog afekta (*PANAS*) i Skalu životnog zadovoljstva, dok su roditelji ispunjavali samo Upitnik emocionalnog stila (*ESQ*).

## 4. REZULTATI

### 4.1. Spolne razlike u emocionalnim stilovima adolescenata

Spolne razlike u emocionalnim stilovima i mjeri *Zdrave emocionalnosti* ispitane su provedbom t-testa za nezavisne uzorke.

Deskriptivni podaci obzirom na spol i t-test vidljivi su u Tablici 8.

**Tablica 8.** Aritmetičke sredine i standardne devijacije za djevojke i mladiće na mjerama emocionalnih stilova i ukupnoj mjeri *Zdrave emocionalnosti* te t-vrijednosti za iste (N=268)

Emocionalni stilovi	Djevojke			Mladići			t	df
	N	M	SD	N	M	SD		
Održavanje pozitivnih emocija i otpornost	174	3.02	1.07	94	4.04	.99	7.66**	266
Samosvjesnost	174	3.57	1.28	94	4.38	1.01	5.70**	231.19
Pažnja	174	2.91	1.24	94	3.67	1.19	4.90**	266
Osjetljivost na kontekst	174	4.13	1.33	94	3.81	1.40	-1.88	266
Zdrava emocionalnost	174	3.41	.87	94	3.98	.82	5.21**	266

\*\*p<.01

Rezultati t-testa ukazuju na statistički značajnu razliku u *Održavanju pozitivnih emocija i otpornosti* adolescenata s obzirom na spol, pri čemu mladići imaju više rezultate na dimenziji *Održavanja pozitivnih emocija i otpornosti* u odnosu na djevojke.

Također, dobivena je statistički značajna razlika u *Pažnji* adolescenata s obzirom na spol pri čemu mladići postižu više rezultate na dimenziji *Pažnje* u odnosu na djevojke.

Nadalje, statistički značajne razlike dobivene su i u *Samosvjesnosti* adolescenata s obzirom na spol pri čemu mladići postižu više rezultate na dimenziji *Samosvjesnosti* u odnosu na djevojke.

Statistički značajne razlike dobivene su i na dimenziji *Zdrave emocionalnosti* s obzirom na spol pri čemu mladići imaju više rezultate na dimenziji *Zdrave emocionalnosti* u odnosu na djevojke.

Naposljetku, nisu dobivene statistički značajne razlike na dimenziji *Osjetljivosti na kontekst* s obzirom na spol.

#### **4.2. Povezanost emocionalnog stila roditelja, emocionalnog stila adolescenata i subjektivne dobrobiti adolescenata**

Kako bi se ispitale povezanosti emocionalnih stilova roditelja, emocionalnih stilova adolescenata i mjera subjektivne dobrobiti adolescenata izračunati su Pearsonovi koeficijenti korelacije. Dobivena matrica korelacija vidljiva je u Tablici 9.

**Tablica 9.** Matrica korelacija između emocionalnih stilova adolescenata, emocionalnih stilova roditelja i indikatora dobrobiti adolescenata (N=63 roditelja, 63 adolescenata)

Emocionalni stilovi i indikatori dobrobiti	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
1.Zadržavanje pozitivnih emocija i Otpornost (A)																	
2.Pažnja (A)	.67**																
3.Samosvjesnost (A)	.48**	.52**															
4.Osjetljivost na kontekst (A)	.39**	.34**	.24														
5. Zdrava emocionalnost (A)	.89**	.81**	.69**	.52													
6.Zadržavanje pozitivnih emocija (R)	.38**	.18	.17	.17	.36**												
7.Otpornost (R)	.38**	.36**	.24	.27*	.46**	.66**											
8.Pažnja (R)	.18	.27*	.11	.13	.28*	.59**	.60**										
9.Samosvjesnost (R)	.29*	.33*	.21	.14	.37**	.58**	.54**	.51**									
10.Osjetljivost na kontekst (R)	.11	.12	.06	.15	.19	.42**	.29*	.44*	.46**								
11.Zdrava emocionalnost (R)	.34**	.33**	.19	.23	.43**	.82**	.79**	.82**	.78**	.59**							
12.Pozitivan afekt (A)	.74**	.71**	.58**	.30*	.77**	.34**	.30*	.10	.26*	.08	.27*						
13.Negativan afekt (A)	-.75**	-.67**	-.49**	-.41**	-.77**	-.19	-.26*	-.15	-.23	-.10	-.22	-.63**					
14.Socijalna usamljenost (A)	-.42**	-.19	-.20	-.38**	-.45**	-.27*	-.26*	-.27*	-.19	-.13	-.31*	-.34**	.35**				
15.Usamljenost u ljubavi (A)	-.12	-.15	-.10	-.11	-.20	.03	-.14	-.15	-.13	-.04	-.11	-.06	.33**	.37**			
16.Usamljenost u obitelji (A)	-.47*	-.36**	-.37**	-.35**	-.53**	-.27*	-.30*	-.28*	-.09	-.23	-.31*	-.41**	.51**	.32*	.16		
17.Zadovoljstvo životom (A)	.66**	-.50**	.40**	.34**	.67**	.28*	.26*	.17	.21	.32*	.28*	.67**	-.66**	-.35**	-.27*	-.59**	

A= adolescenti, R= roditelji

\*p<.05, \*\*p<.01

Kao što je vidljivo iz Tablice 9. ukupna mjera *Zdrave emocionalnosti* adolescenata statistički je značajno povezana s roditeljskim *Zadržavanjem pozitivnih emocija*, *Otpornošću*, *Pažnjom*, *Samosvjesnošću* te *Zdravom emocionalnošću*. Isto tako, *Održavanje pozitivnih emocija i otpornost* adolescenata statistički je značajno povezana s roditeljskim *Održavanjem pozitivnih emocija*, *Otpornošću*, *Samosvjesnošću* te *Zdravom emocionalnošću*. *Pažnja* adolescenata statistički značajno korelira s roditeljskom *Otpornošću*, *Pažnjom*, *Samosvjesnošću* i *Zdravom emocionalnošću* dok je *Osjetljivost na kontekst* adolescenata statistički značajno povezana jedino s *Otpornošću* roditelja. *Samosvjesnost* adolescenata statistički značajno ne korelira niti s jednim emocionalnim stilom roditelja kao niti sa *Zdravom emocionalnošću*. Također, *Pažnja* adolescenata nije se pokazala statistički značajno povezanom s roditeljskim *Održavanjem pozitivnih emocija i Osjetljivošću na kontekst*, a *Održavanje pozitivnih emocija* adolescenata nije statistički značajno povezano s roditeljskom *Pažnjom* te *Osjetljivošću na kontekst*. *Zdrava emocionalnost* adolescenata nije statistički značajno povezana jedino s *Osjetljivošću na kontekst* roditelja.

Nadalje, provjeravane su povezanosti emocionalnih stilova roditelja i adolescenata s indikatorima subjektivne dobrobiti adolescenata. *Pozitivan afekt* adolescenata statistički je značajno povezan s osobnim *Zadržavanjem pozitivnih emocija i otpornošću*, *Pažnjom*, *Samosvjesnošću*, *Osjetljivošću na kontekst* i *Zdravom emocionalnošću*. Isto tako, *Pozitivan afekt* adolescenata statistički značajno korelira s roditeljskim *Zadržavanjem pozitivnih emocija*, *Otpornošću*, *Samosvjesnošću* i *Zdravom emocionalnošću*. *Pozitivan afekt* adolescenata statistički značajno ne korelira s roditeljskom *Pažnjom* i *Osjetljivosti na kontekst*. *Negativan afekt* adolescenata statistički je značajno povezan s osobnim *Zadržavanjem pozitivnih emocija i otpornosti*, *Pažnjom*, *Samosvjesnošću*, *Osjetljivošću na kontekst* i *Zdravom emocionalnošću*. Od roditeljskih emocionalnih stilova, *Negativan afekt* adolescenata statistički značajno korelira jedino s roditeljskom *Otpornošću*.

*Socijalna usamljenost* adolescenata statistički je značajno povezana s osobnim *Zadržavanjem pozitivnih emocija i otpornosti*, *Osjetljivošću na kontekst* te *Zdravom emocionalnošću*. Također, dobivena je statistički značajna povezanost *Socijalne usamljenosti* adolescenata i roditeljskog *Zadržavanja pozitivnih emocija*, *Otpornosti*, *Pažnje* te *Zdrave emocionalnosti*. *Socijalna usamljenost* adolescenata nije dobivena statistički značajno povezana s osobnom *Pažnjom* i *Samosvjesnošću* kao niti s roditeljskom *Samosvjesnošću* i *Osjetljivosti na kontekst*. Dobiveno je da je *Usamljenost u obitelji* adolescenata statistički značajno povezana s osobnim

*Zadržavanjem pozitivnih emocija i otpornošću, Pažnjom, Samosvjesnošću, Osjetljivošću na kontekst i Zdravom emocionalnošću.* Također, dobivena je statistički značajna povezanost *Usamljenosti u obitelji* adolescenata i roditeljskog *Zadržavanja pozitivnih emocija, Otpornosti, Pažnje i Zdrave emocionalnosti.* *Usamljenost u obitelji* adolescenata statistički značajno ne korelira s roditeljskom *Samosvjesnošću* te *Osjetljivošću na kontekst.* *Usamljenost u ljubavi* nije statistički značajno povezana niti s jednim emocionalnim stilom adolescenata kao niti s jednim emocionalnim stilom roditelja.

*Zadovoljstvo životom* adolescenata statistički je značajno povezano s osobnim *Održavanjem pozitivnih emocija i otpornosti, Pažnjom, Samosvjesnošću, Osjetljivošću na kontekst i Zdravom emocionalnošću.* Isto tako, *Zadovoljstvo životom* adolescenata statistički je značajno povezano s roditeljskim *Zadržavanjem pozitivnih emocija, Otpornošću, Osjetljivošću na kontekst i Zdravom emocionalnošću.* *Zadovoljstvo životom* adolescenata statistički značajno ne korelira s roditeljskom *Pažnjom i Samosvjesnošću.*

#### **4.3. Doprinos emocionalnih stilova adolescenata objašnjenju osobne subjektivne dobrobiti, uz kontrolu spola i dobi**

Provedeno je 6 hijerarhijskih regresijskih analiza u kojima su kao kriterijske varijable postavljeni indikatori subjektivne dobrobiti (*Pozitivan afekt, Negativan afekt, Zadovoljstvo životom, Socijalna usamljenost, Usamljenost u obitelji, Usamljenost u ljubavi*). Prediktorske su varijable unesene u dva koraka kako bi se provjerio doprinos dimenzija emocionalnih stilova indikatorima subjektivne dobrobiti nakon kontrole spola i dobi. Dakle, u prvom su koraku uneseni spol i dob ispitanika, a potom 4 dimenzije emocionalnih stilova (*Održavanje pozitivnih emocija i otpornost, Samosvjesnost, Osjetljivost na kontekst, Pažnja*).

Dobiveni su rezultati za svaki od modela regresijske analize prikazani u Tablici 10.



**Tablica 10.** Regresijski koeficijenti prediktora za kriterije indikatore subjektivne dobrobiti ( $N=269$ )

Model	Prediktori	Pozitivan afekt <sup>1</sup>	Negativan afekt <sup>2</sup>	Zadovoljstvo životom	Socijalna usamljenost	Usamljenost u obitelji	Usamljenost u ljubavi
1.	Spol	$\beta = -.27^{**}$	$\beta = .29^{**}$	$\beta = -.20^{**}$	$\beta = -.06$	$\beta = .09$	$\beta = -.07$
	Dob	$\beta = -.07$	$\beta = .04$	$\beta = -.12^*$	$\beta = -.08$	$\beta = .08$	$\beta = -.17^{**}$
		$R^2 = .08$ $\Delta F = 11.43^{**}$ $df_1 = 2$ $df_2 = 264$	$R^2 = .09$ $\Delta F = 13.12^{**}$ $df_1 = 2$ $df_2 = 264$	$R^2 = .06$ $\Delta F = 8.24^{**}$ $df_1 = 2$ $df_2 = 266$	$R^2 = .01$ $\Delta F = 1.60$ $df_1 = 2$ $df_2 = 266$	$R^2 = .02$ $\Delta F = 2.02$ $df_1 = 2$ $df_2 = 266$	$R^2 = .04$ $\Delta F = 4.81^{**}$ $df_1 = 2$ $df_2 = 266$
2.	Spol	$\beta = .01$	$\beta = .06$	$\beta = .03$	$\beta = -.19^{**}$	$\beta = -.02$	$\beta = -.17$
	Dob	$\beta = -.06$	$\beta = .04$	$\beta = -.12^*$	$\beta = -.09$	$\beta = .07$	$\beta = -.18^{**}$
	Samosvjesnost	$\beta = .17^{**}$	$\beta = -.11^*$	$\beta = .08$	$\beta = -.23^{**}$	$\beta = -.18^{**}$	$\beta = -.12$
	Osjetljivost na kontekst	$\beta = -.03$	$\beta = -.13^*$	$\beta = .07$	$\beta = -.14^*$	$\beta = -.15^*$	$\beta = .02$
	Pažnja	$\beta = .28^{**}$	$\beta = -.15^{**}$	$\beta = .11$	$\beta = -.02$	$\beta = -.10$	$\beta = -.12$
	Održavanje pozitivnih emocija i otpornost	$\beta = .38^{**}$	$\beta = -.45^{**}$	$\beta = .45^{**}$	$\beta = -.17^*$	$\beta = -.11$	$\beta = -.08$
		$R^2 = .44$ $\Delta R^2 = .36$ $\Delta F = 42.15^{**}$ $df_1 = 4$ $df_2 = 260$	$R^2 = .45$ $\Delta R^2 = .36$ $\Delta F = 43.31^{**}$ $df_1 = 4$ $df_2 = 260$	$R^2 = .34$ $\Delta R^2 = .28$ $\Delta F = 28.34^{**}$ $df_1 = 4$ $df_2 = 262$	$R^2 = .17$ $\Delta R^2 = .16$ $\Delta F = 12.41^{**}$ $df_1 = 4$ $df_2 = 262$	$R^2 = .15$ $\Delta R^2 = .14$ $\Delta F = 10.71^{**}$ $df_1 = 4$ $df_2 = 262$	$R^2 = .09$ $\Delta R^2 = .05$ $\Delta F = 3.71^{**}$ $df_1 = 4$ $df_2 = 262$

Pozitivan afekt<sup>1</sup>, Negativan afekt<sup>2</sup>-  $N = 267$

\* $p < .05$ , \*\* $p < .01$

Varijable spola i dobi pokazale su se značajnima za objašnjenje *Pozitivnog afekta*, *Negativnog afekta*, *Zadovoljstva životom* i *Usamljenosti u ljubavi*.

Nakon što su u analizu dodane dimenzije emocionalnih stilova (*Održavanje pozitivnih emocija i otpornost*, *Samosvjesnost*, *Osjetljivost na kontekst*, *Pažnja*) postotak objašnjene varijance *Pozitivnog afekta* povećao se za 36 %, a ta je promjena statistički značajna. Prema modelu, više razine *Pozitivnog afekta* imat će adolescenti s višim razinama *Samosvjesnosti*, *Pažnje* i *Održavanja pozitivnih emocija i otpornosti*. Nadalje, povećao se i postotak objašnjene varijance *Negativnog afekta* za 36 % pri čemu je i ta promjena statistički značajna. Po modelu, adolescenti s višim razinama svih dodanih emocionalnih stilova imat će niže razine *Negativnog afekta*. Postotak objašnjene varijance *Zadovoljstva životom* povećao se za 28% te je i ta promjena statistički značajna. Model predviđa da će adolescenti niže dobi te adolescenti višeg *Održavanja pozitivnih emocija i otpornosti*, biti zadovoljniji životom. Povećao se postotak objašnjene varijance *Socijalne usamljenosti* za 16%, a ta je promjena statistički značajna. Prema modelu, muški adolescenti te adolescenti s nižim razinama *Samosvjesnosti*, *Osjetljivosti na kontekst*, *Održavanja pozitivnih emocija i otpornosti* imat će više razine *Socijalne usamljenosti*. Postotak objašnjene varijance *Usamljenosti u obitelji* povećao se za 14 %, a ta je promjena statistički značajna. Model predviđa da će adolescenti s nižim razinama *Samosvjesnosti* i *Osjetljivosti na kontekst* imati više razine *Usamljenosti u obitelji*. Naposljetku, povećao se i postotak objašnjene varijance *Usamljenosti u ljubavi* za 5 % pri čemu je ta promjena statistički značajna. Muški i mlađi adolescenti, prema modelu, bit će usamljeniji u ljubavi.

#### **4.4. Provjera medijacijskih efekata emocionalnog stila adolescenta u odnosu emocionalnog stila roditelja i indikatora subjektivne dobrobiti adolescenta**

Cilj istraživanja bio je i ispitati medijacijske efekte emocionalnih stilova adolescenata na odnos istih emocionalnih stilova roditelja i pojedinih indikatora dobrobiti (*Pozitivan afekt, Negativan afekt, Socijalna usamljenost, Usamljenost u obitelji, Usamljenost u ljubavi, Zadovoljstvo životom*). Međutim, ispitivši korelacije, ustanovljen je nedostatak statistički značajnih korelacija među konstruktima na kojima je bilo planirano provesti medijacijsku analizu. Iz tog razloga, ispitivanje medijacijskih efekata u ovom istraživanju vođeno je dobivenim statistički značajnim korelacijama među emocionalnim stilovima roditelja i adolescenata te indikatorima dobrobiti adolescenata (Tablica 10).

Nadalje, zadovoljena su 4 koraka Barona i Kennyja (1986) te su u skladu s njihovom metodom provedene po 3 regresijske analize za svaku medijacijsku analizu koja je provedena u svrhu ispitivanja medijacijskih efekata.

Ispitao se medijacijski efekt *Zdrave emocionalnosti* adolescenata na odnos *Zdrave emocionalnosti* roditelja i *Pozitivnog afekta* adolescenata, medijacijski efekt *Pažnje* adolescenata na odnos *Pažnje* roditelja i *Usamljenosti u obitelji* adolescenata, medijacijski efekt *Osjetljivosti na kontekst* adolescenata na odnos *Otpornosti* roditelja i *Zadovoljstva životom* adolescenata te medijacijski efekt *Osjetljivosti na kontekst* adolescenata na odnos *Otpornosti* roditelja i *Negativnog afekta* adolescenata.

##### **4.4.1. Provjera medijacijskog efekta Zdrave emocionalnosti adolescenata na odnos Zdrave emocionalnosti roditelja i Pozitivnog afekta adolescenata**

Rezultati dobiveni regresijskim analizama prikazani su u Tablici 11.

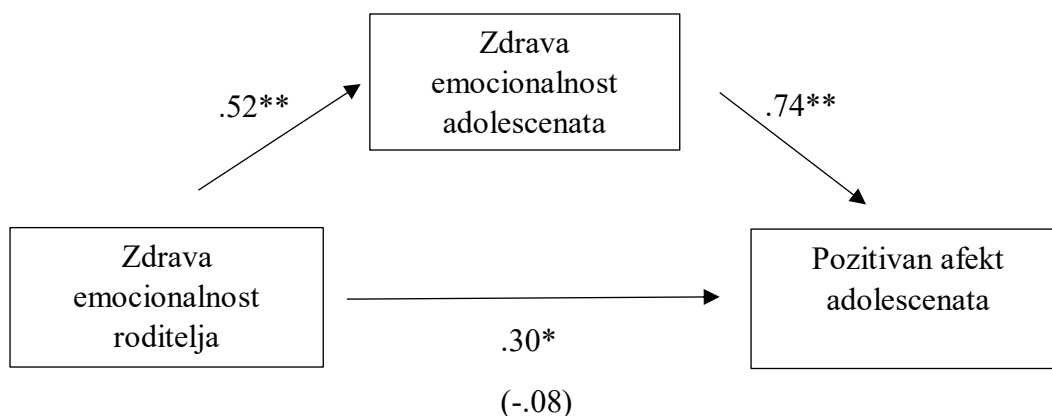
Ispitani model nalazi se prikazan na Slici 1.

**Tablica 11.** Rezultati provjere medijacijskog efekta Zdrave emocionalnosti adolescenata u odnosu Zdrave emocionalnosti roditelja i Pozitivnog afekta adolescenata (N=63 roditelja, 63 adolescenata)

Prediktor/Kriterij	R <sup>2</sup>	F	$\beta$	SE	t
<b>1. Regresijska analiza</b>	.07*	4.85*			
Zdrava emocionalnost roditelja/ Pozitivan afekt adolescenata			.30	.14	2.20*
<b>2. Regresijska analiza</b>	.19**	14.04**			
Zdrava emocionalnost roditelja/ Zdrava emocionalnost adolescenata			.52	.14	3.75**
<b>3. Regresijska analiza</b>	.59**	43.71**			
Zdrava emocionalnost roditelja, Zdrava emocionalnost adolescenata /Pozitivan afekt adolescenata			-.08	.10	-.81
			.74	.09	8.75**

\*p<.05, \*\*p<.01

**Slika 1.** Model medijacijskog efekta Zdrave emocionalnosti adolescenata u odnosu Zdrave emocionalnosti roditelja i pozitivnog afekta adolescenata s prikazanim beta koeficijentima



( ) efekt Zdrave emocionalnosti roditelja na Pozitivan afekt adolescenata nakon kontrole Zdrave emocionalnosti adolescenata kao medijatora

*Zdrava emocionalnost* roditelja pokazala se statistički značajnim prediktorom *Pozitivnog afekta* adolescenata ( $F_{1,61}=4.85$ ,  $p<0.05$ ) te *Zdrave emocionalnosti* adolescenata ( $F_{1,61}=14.04$ ,  $p<.01$ ). Također, *Zdrava emocionalnost* adolescenata pokazala se statistički značajnim prediktorom *Pozitivnog afekta* adolescenata ( $F_{1,61}=87.23$ ;  $p<.01$ ). *Zdrava emocionalnost* roditelja i *Zdrava emocionalnost* adolescenata značajni su prediktori *Pozitivnog afekta* adolescenata ( $F_{2,60}=43.71$ ,  $p<0.01$ ).

Efekt *Zdrave emocionalnosti* roditelja na *Pozitivan afekt* adolescenata je nakon uvođenja medijacijske varijable umanjeno te više nije statistički značajan. Ovo ukazuje na potpunu medijaciju. Proveden je i postupak računanja Sobelova post-hoc testa koji je utvrdio da je medijacijski efekt *Zdrave emocionalnosti* adolescenata u odnosu *Zdrave emocionalnosti* roditelja i *Pozitivnog afekta* adolescenata značajan ( $Z=3.38$ ,  $SE=0.11$ ,  $p<0.01$ ).

#### 4.4.2. Provjera medijacijskog efekta Pažnje adolescenata na odnos Pažnje roditelja i Usamljenosti u obitelji adolescenata

Rezultati dobiveni regresijskim analizama prikazani su u Tablici 12.

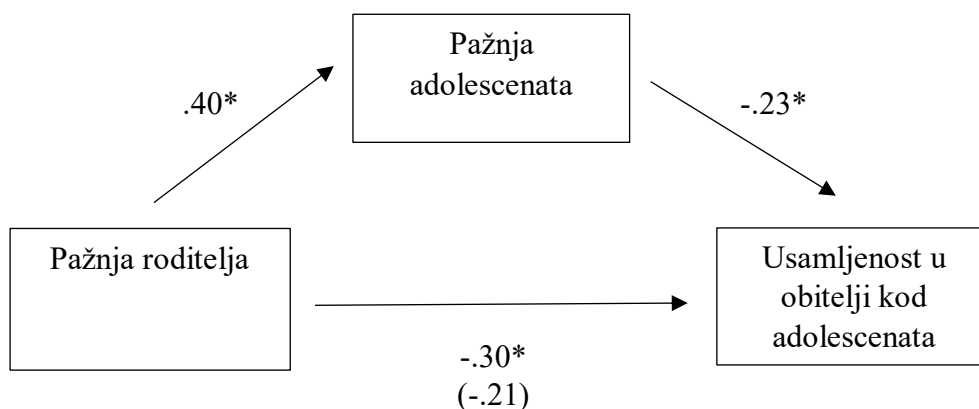
Prikaz ispitanog modela nalazi se na Slici 2.

**Tablica 12.** Rezultati provjere medijacijskog efekta Pažnje adolescenata u odnosu Pažnje roditelja i Usamljenosti u obitelji adolescenata ( $N=63$  roditelja, 63 adolescenta)

Prediktor/Kriterij	R <sup>2</sup>	F	$\beta$	SE	t
<b>1.Regresijska analiza</b>	.08*	5.12*			
Pažnja roditelja/			-.30	.13	-2.26*
Usamljenost u obitelji adolescenata					
<b>2.Regresijska analiza</b>	.07*	4.86*			
Pažnja roditelja/			.40	.18	2.20*
Pažnja adolescenata					
<b>3.Regresijska analiza</b>	.17**	6.04**			
Pažnja roditelja,			-.21	.13	-1.58
Pažnja adolescenata			-.23	.09	-2.55*
/Usamljenost u obitelji adolescenata					

\* $p<.05$ , \*\* $p<.01$

**Slika 2.** Model medijacijskog efekta Pažnje adolescenata u odnosu Pažnje roditelja i Usamljenosti u obitelji kod adolescenata s prikazanim beta koeficijentima



( ) efekt Pažnje roditelja na Usamljenost u obitelji kod adolescenata nakon kontrole Pažnje adolescenata kao medijatora

Pažnja roditelja pokazala se statistički značajnim prediktorom Usamljenosti u obitelji kod adolescenata ( $F_{1,61}=5.12$ ,  $p<0.05$ ) te Pažnje adolescenata ( $F_{1,61}=4.86$ ,  $p<0.05$ ). Također, Pažnja adolescenata pokazala se statistički značajnim prediktorom Usamljenosti u obitelji adolescenata ( $F_{1,61}=9.34$ ;  $p<0.01$ ). Pažnja roditelja i Pažnja adolescenata značajni su prediktori Usamljenosti u obitelji kod adolescenata ( $F_{2,60}=6.04$ ,  $p<0.01$ ). Efekt Pažnje roditelja na Usamljenost u obitelji kod adolescenata je nakon uvođenja medijacijske varijable umanjen te više nije statistički značajan. Ovakvi rezultati upućuju na potpunu medijaciju. Međutim, proveden je i postupak računanja Sobelova post-hoc testa koji je utvrdio da medijacijski efekt Pažnje adolescenata u odnosu Pažnje roditelja i Socijalne usamljenosti adolescenata nije značajan ( $Z=-1.68$ ,  $SE=0.05$ ,  $p>0.05$ ).

#### 4.4.3. Provjera medijacijskog efekta Osjetljivosti na kontekst adolescenata na odnos Otpornosti roditelja i Zadovoljstva životom adolescenata

Rezultati regresijskih analiza prikazani su u Tablici 14.

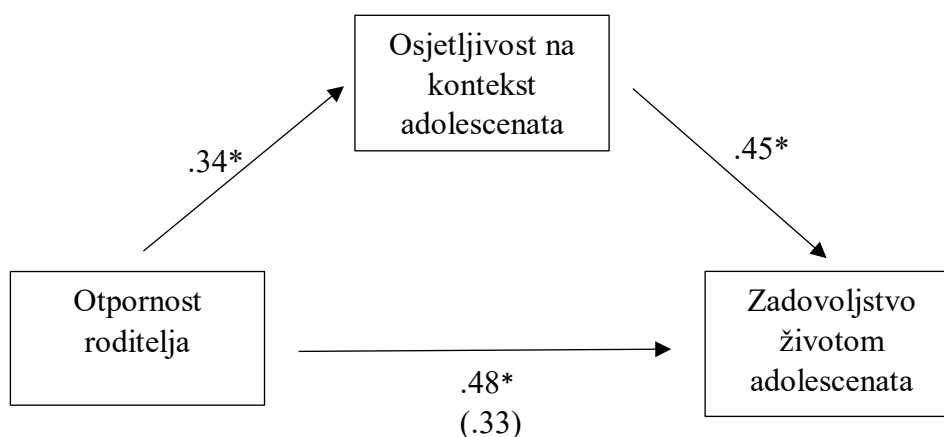
Ispitani model nalazi se na Slici 3.

**Tablica 14.** *Provjera medijacijskog efekta Osjetljivosti na kontekst adolescenata u odnosu Otpornosti roditelja i Zadovoljstva životom adolescenata (N=63 roditelja, 63 adolescenata)*

Prediktor/Kriterij	R <sup>2</sup>	F	$\beta$	SE	t
<b>1.Regresijska analiza</b>	.07*	4.27*			
Otpornost roditelja/ Zadovoljstvo životom adolescenata			.48	.23	2.07*
<b>2.Regresijska analiza</b>	.08*	4.86*			
Otpornost roditelja/ Osjetljivost na kontekst adolescenata			.34	.15	2.23*
<b>3.Regresijska analiza</b>	.15**	5.15**			
Otpornost roditelja, Osjetljivost na kontekst adolescenata /Zadovoljstvo životom			.33	.23	1.41
			.45	.19	2.39*

\*p<.05,\*\*p<.01

**Slika 3.** *Model medijacijskog efekta Osjetljivosti na kontekst adolescenata u odnosu Otpornosti roditelja i Zadovoljstva životom adolescenata s prikazanim beta koeficijentima*



( ) efekt Otpornosti roditelja na Zadovoljstvo životom adolescenata nakon kontrole Osjetljivosti na kontekst adolescenata kao medijatora

*Otpornost* roditelja pokazala se statistički značajnim prediktorom *Zadovoljstva životom* adolescenata ( $F_{1,61} = 4.27, p < 0.05$ ) te *Osjetljivosti na kontekst* adolescenata ( $F_{1,61} = 4.86, p < 0.05$ ). Također, *Osjetljivost na kontekst* adolescenata pokazala se statistički značajnim prediktorom *Zadovoljstva životom* adolescenata ( $F_{1,61} = 8.20; p < 0.01$ ). *Otpornost* roditelja i *Osjetljivost na kontekst* adolescenata značajni su prediktori *Zadovoljstva životom* kod adolescenata ( $F_{2,60} = 5.15, p < 0.01$ ).

Efekt *Otpornosti* roditelja na *Zadovoljstvo životom* adolescenata se nakon uvođenja medijacijske varijable umanjio te više nije statistički značajan. Ovakvi rezultati upućuju na potpunu medijaciju. Međutim, proveden je i postupak računanja Sobelova post-hoc testa koji je utvrdio da medijacijski efekt *Osjetljivosti na kontekst* adolescenata u odnosu *Otpornosti* roditelja i *Zadovoljstva životom* adolescenata nije značajan ( $Z = 1.64, SE = 0.09, p > 0.05$ ).

#### 4.4.4. Provjera medijacijskog efekta *Osjetljivosti na kontekst* adolescenata na odnos *Otpornosti* roditelja i *Negativan afekt* adolescenata

Rezultati regresijskih analiza prikazani su u Tablici 15.

Ispitani model nalazi se na Slici 4.

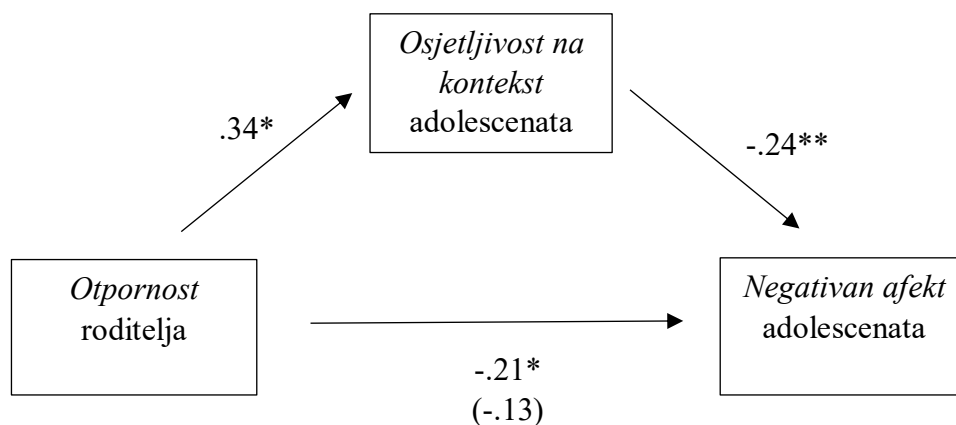
**Tablica 15.** *Rezultati provjere medijacijskog efekta Osjetljivosti na kontekst adolescenata u odnosu Otpornosti roditelja i Negativnog afekta adolescenata (N=63 roditelja, 63 adolescenta)*

Prediktor/Kriterij	R <sup>2</sup>	F	β	SE	t
<b>1.Regresijska analiza</b>	.07*	4.48*			
Otpornost roditelja/ Negativan afekt adolescenata			-.21	.10	-2.12*
<b>2.Regresijska analiza</b>	.08*	4.96*			
Otpornost roditelja/ Osjetljivost na kontekst adolescenata			.34	.15	2.27*
<b>3.Regresijska analiza</b>	.19**	7.16**			
Otpornost roditelja, Osjetljivost na kontekst adolescenata /Negativan afekt adolescenata			-.13 -.24	.10 .08	-1.34 -3.04**

\*p<.05, \*\*p<.01



**Slika 4.** Model medijacijskog efekta *Osjetljivosti na kontekst adolescenata* u odnosu *Otpornosti roditelja* i *Negativnog afekta adolescenata* s prikazanim beta koeficijentima



( ) efekt *Otpornosti* roditelja na *Negativan afekt* adolescenata nakon kontrole *Osjetljivosti na kontekst* adolescenata kao medijatora

*Otpornost* roditelja pokazala se statistički značajnim prediktorom *Negativnog afekta* adolescenata ( $F_{1,61} = 4.48, p < 0.05$ ) te *Osjetljivosti na kontekst* adolescenata ( $F_{1,61} = 4.96, p < .05$ ). Također, *Osjetljivost na kontekst* adolescenata pokazala se statistički značajnim prediktorom *Negativnog afekta* adolescenata ( $F_{1,61} = 12.38; p < 0.01$ ). *Otpornost* roditelja i *Osjetljivost na kontekst* adolescenata značajni su prediktori *Negativnog afekta* kod adolescenata ( $F_{2,60} = 7.16, p < 0.01$ ).

Efekt *Otpornosti* roditelja na *Negativan afekt* adolescenata se nakon uvođenja medijacijske varijable umanjio te više nije statistički značajan. Ovakvi rezultati upućuju na potpunu medijaciju. Međutim, proveden je i postupak računanja Sobelova post-hoc testa koji je utvrdio da medijacijski efekt *Osjetljivosti na kontekst* adolescenata u odnosu *Otpornosti* roditelja i *Negativnog afekta* adolescenata nije značajan ( $Z = -1.81, SE = .05, p > .05$ ).

## 5. RASPRAVA

Provedeno istraživanje je za cilj imalo ispitati odnose emocionalnih stilova adolescenata, emocionalnih stilova roditelja i subjektivne dobrobiti adolescenata. Ispitane su spolne razlike u emocionalnim stilovima adolescenata te korelacije emocionalnih stilova roditelja, emocionalnih stilova adolescenata i indikatora dobrobiti adolescenata. Također, ispitan je medijacijski efekt *Zdrave emocionalnosti* adolescenata u odnosu *Zdrave emocionalnosti* roditelja i *Pozitivnog afekta* adolescenata, zatim medijacijski efekt *Pažnje* adolescenata u odnosu *Pažnje* roditelja i *Usamljenosti u obitelji* adolescenata, medijacijski efekt *Osjetljivosti na kontekst* adolescenata u odnosu *Otpornosti* roditelja i *Zadovoljstva životom* adolescenata te medijacijski efekt *Osjetljivosti na kontekst* adolescenata u odnosu *Otpornosti* roditelja i *Negativnog afekta* adolescenata.

### 5.1. Spolne razlike u emocionalnim stilovima adolescenata

Dobivene su značajne spolne razlike u *Održavanju pozitivnih emocija i otpornosti*, *Pažnji*, *Samosvjesnosti* i *Zdravoj emocionalnosti* adolescenata pri čemu su mladići postigli više rezultate u odnosu na djevojke na svim spomenutim dimenzijama. Značajne spolne razlike nisu dobivene za *Osjetljivost na kontekst*.

Obzirom da dimenzija *Održavanje pozitivnih emocija i otpornost* obuhvaća dva faktora originalnog Upitnika, teško je govoriti o tome jesu li dobiveni rezultati u skladu s očekivanjima. Naime, autori korištenog Upitnika u svojim istraživanjima nisu dobili značajne spolne razlike niti za *Održavanje pozitivnih emocija* niti za *Otpornost* (Kesebir i sur., 2019). Također, niti druga istraživanja nisu uputila na spolne razlike u duljini trajanja emocija, kako pozitivnih tako i negativnih (Verduyn i sur., 2012), a spolne razlike u pesimizmu/optimizmu nisu dobivene ni među osnovnoškolcima (Fischer i Leitenberg, 1986). Međutim, sukladno dobivenim rezultatima, brojna druga istraživanja konzistentno izvještavaju o višoj psihološkoj otpornosti adolescenata u odnosu na adolescentice (Eshel i Majdoob, 2014; Tusai i sur., 2007; Wang i sur., 2019) što može biti uzrokom dobivenih viših vrijednosti za mladiće na ovoj dimenziji.

Nadalje, viši rezultati mladića na dimenziji *Samosvjesnosti* nisu u skladu s rezultatima istraživanja Kesebir i sur. (2019) u kojemu spolne razlike na ovoj dimenziji nisu dobivene. Međutim, Trentini i sur. (2021) ukazali su na veće poteškoće identifikacije vlastitih emocija kod djevojaka u usporedbi s mladićima što ide u prilog dobivenim rezultatima. Nalazi o

spolnim razlikama u samosvjesnosti kod adolescenata su skromni, ali i kontradiktorni te je potrebno provesti još istraživanja kako bi se mogli donositi valjani zaključci o spolnim razlikama. S druge strane, dobivene spolne razlike u *Pažnji* u korist mladića, djelomično su u skladu s nalazima. Naime, autori Upitnika nisu dobili spolne razlike u *Pažnji* (Kesebir i sur., 2019), međutim, istraživanja su pokazala da su žene nešto lošije u selektivnoj pažnji u usporedbi s muškaracima (Merritt i sur., 2007; Stoet, 2017), a upravo je selektivna pažnja u podlozi ove dimenzije.

Naposljetku, viši rezultati mladića na *Zdravoj emocionalnosti* nisu u skladu s rezultatima Kesebir i sur. (2019) prema kojima žene postižu nešto više rezultate na spomenutoj mjeri u odnosu na muškarce. Međutim, objašnjenje ovakvih rezultata proizlazi iz osjetljivosti ispitivane dobi ovog uzorka. Naime, istraživanja su pokazala da je kod djevojaka adolescentne dobi veća prevalencija problema psihološke dobrobiti i emocionalnog stresa u usporedbi s mladićima (Rudolph, 2002; Visani i sur., 2011) čemu u prilog idu niži rezultati adolescentica na ovoj dimenziji.

Očekivane značajne spolne razlike u *Osjetljivosti na kontekst* u korist djevojaka nisu dobivene. Potencijalni razlozi spolnih razlika u korist mladića na ovoj dimenziji dobivenih u provedenom istraživanju su precjenjivanje vlastitih sposobnosti ili podcjenjivanje vlastitih sposobnosti od strane djevojaka čemu u prilog idu dokazi većeg samopouzdanja muškaraca u odnosu na žene posebice u kasnoj adolescenciji (Kling i sur., 1999). Također, potencijalno nerazumijevanje značenja čestica ili neozbiljnost u pristupu ispunjavanju mogući su uzroci ovakvih rezultata.

## **5.2. Povezanosti emocionalnih stilova roditelja, emocionalnih stilova adolescenata i subjektivne dobrobiti adolescenata**

Kako bi se ispitale povezanosti emocionalnih stilova roditelja, emocionalnih stilova adolescenata i indikatora subjektivne dobrobiti adolescenata, izračunati su Pearsonovi koeficijenti korelacije.

### **5.2.1. Povezanost emocionalnih stilova roditelja i emocionalnih stilova adolescenata**

Očekivane su značajne povezanosti međusobno istih emocionalnih stilova roditelja i adolescenata, a sukladno tome dobivene se značajne pozitivne povezanosti *Pažnje* roditelja i adolescenata te *Zdrave emocionalnosti* roditelja i adolescenata. Suprotno očekivanjima, nisu dobivene značajne povezanosti *Samosvjesnosti* roditelja i adolescenata te *Osjetljivosti na*

*kontekst* roditelja i adolescenata. Međutim, provedeno je istraživanje ukazalo na značajne pozitivne povezanosti gotovo svih emocionalnih stilova roditelja (osim *Osjetljivosti na kontekst*) sa *Zdravom emocionalnošću* adolescenata.

Obzirom da je koncept emocionalnih stilova još uvijek relativno nov te nije istraživano u kontekstu njegovog odnosa između roditelja i djece, donositi pretpostavke je moguće uzimajući u obzir njemu slične koncepte. Istraživanja su pokazala da roditelji koji učestalo raspravljaju o emocijama sa svojom djecom te o vlastitim reakcijama na djetetovo izražavanje emocija, imaju djecu s boljim emocionalnim vještinama u ranom djetinjstvu (Denham i Kochanoff, 2002; Denham i sur., 1997). Dakle, obzirom na dokumentiranu važnost roditeljske uloge za emocionalnost djece (Yap i sur., 2008), povezanosti među emocionalnim stilovima djece i roditelja u provedenom istraživanju bile su očekivane.

Dobivene značajne povezanosti više razine *Zdrave emocionalnosti* roditelja s višom razinom *Zdrave emocionalnosti* adolescenata u skladu je s nalazima. Roditeljstvo igra ključnu ulogu u emocionalnom razvoju djece, a pretpostavljeno je da način ispoljavanja emocija roditelja, stvara obiteljsku emocionalnu klimu u kojoj djeca uče kako prilagoditi roditeljske stilove emocionalne regulacije (Morris i sur., 2007). Ekspresija emocija kod majki i njihove reakcije na emocionalne ekspresije djece, direktno utječu na emocionalna ponašanja djece. Također, prema teoriji socijalizacije emocija roditeljska emocionalna regulacija povezana je s razvojem dječje emocionalne kompetencije (Eisenberg i sur., 1998). Sve navedeno ide u prilog povezanosti emocionalnih vještina, a time i emocionalne dobrobiti roditelja i njihove djece, što objašnjava dobivene značajne povezanosti *Zdrave emocionalnosti* roditelja i adolescenata u provedenom istraživanju.

Nadalje, dobiveni rezultati nisu uputili na povezanost *Samosvjesnosti* roditelja i adolescenata. Dosadašnja istraživanja nisu izvještavala o direktnoj povezanosti svjesnosti vlastitih emocija kod roditelja i djece. Međutim, ono što bi išlo u prilog ovakvim rezultatima su nalazi da emocionalni znakovi koje za raspoznavanje vlastitih emocija koriste roditelji i djeca, nisu međusobno povezani (Mays i Laird, 1984).

Više razine *Pažnje* roditelja pokazale su se povezanima s višim razinama *Pažnje* adolescenata, što je u skladu s očekivanjima, premda, ove povezanosti su nešto niže, a u obzir treba uzeti i nižu pouzdanost *Pažnje* roditelja. U prilog ovim rezultatima govore nalazi o nasljednoj komponenti pažnje (Merwood i sur., 2014) kao i oni o naučenosti (Sadeghzadeh i Bagheri,

2023). Međutim, nasljednost oštećenja selektivne pažnje nije potvrđena u svim istraživanjima (Myles-Worsley i Coon, 1997) pa su nalazi kontradiktorni.

Naposljetku, nisu dobivene ni značajne povezanosti *Osjetljivosti na kontekst* adolescenata i roditelja, a dobiveni rezultati nisu u skladu s dosadašnjim nalazima. Naime, pokazalo se da adolescenti mogu naučiti regulirati emocionalno pobuđenje gledajući odgovore roditelja na njihove emocionalne ekspresije i ponašanja (Eisenberg i sur., 1996; Klimes-Dougan i sur., 2007), a prema nekima, djeca imitiraju ili internaliziraju roditeljske stilove emocionalne regulacije modeliranjem ili mehanizmima socijalnog učenja (Bridges i sur., 2004; Morris i sur., 2007). Prema tome, dosadašnji nalazi ne mogu objasniti dobivene rezultate ovog istraživanja, no potrebno je uzeti u obzir da je dimenzija *Osjetljivost na kontekst* dio novog Upitnika emocionalnog stila te da ona kao takva do sada nije bila istraživana u ovom kontekstu. Dakle, ova dimenzija potencijalno nije konceptualno usporediva sa spomenutom emocionalnom regulacijom i samoregulacijom te su iz tog razloga dobiveni kontradiktorni nalazi.

Od ostalih dobivenih povezanosti vrijedi istaknuti povezanost *Pažnje* roditelja s većinom emocionalnih stilova adolescenata te povezanost *Otpornosti* roditelja s *Osjetljivošću na kontekst* i *Pažnjom* adolescenata. O efektu *Pažnje* roditelja, kao sposobnosti filtriranja emocionalnih distraktora, na emocionalno funkcioniranje vlastite djece nema previše nalaza, međutim rezultati provedenog istraživanja upućuju na potencijalno postojanje dublje veze što bi trebalo dalje istražiti.

**5.2.2. Povezanost emocionalnih stilova adolescenata i subjektivne dobrobiti adolescenata**  
*Pozitivan afekt*, *Negativan afekt*, *Zadovoljstvo životom* i *Usamljenost u obitelji* kao indikatori subjektivne dobrobiti adolescenata, u provedenom su istraživanju dobiveni značajno povezani sa svim ispitivanim emocionalnim stilovima adolescenata, uključujući i *Zdravu emocionalnost*. *Socijalna usamljenost* adolescenata značajno je povezana s većinom njihovih emocionalnih stilova dok *Usamljenost u ljubavi* nije značajno povezana ni s jednim od emocionalnih stilova. Ovakvi rezultati potvrđuju važnost emocionalnog funkcioniranja adolescenata za njihovu psihološku dobrobit.

Obzirom da se *Održavanje pozitivnih emocija* kao zasebna dimenzija u originalnoj strukturi upitnika odnosi na sposobnost uspješnog zadržavanja pozitivnih emocija tijekom vremena, a dimenzija *Otpornost* na sposobnost brzog oporavka od negativnih emocija, dobivene su

povezanosti s *Pozitivnim* i *Negativnim afektom* očekivane. Isto tako, autori Upitnika također navode značajne povezanosti *Održavanja pozitivnih emocija* i *Otpornosti s Pozitivnim* i *Negativnim afektom* te životnim zadovoljstvom (Kesebir i sur., 2019). Općenito se optimizam, kao gornja ekstremna vrijednost *Održavanja pozitivnih emocija*, u istraživanjima pokazao dobrim prediktorom više aspekata subjektivne dobrobiti (Diener i sur., 2003; Eid i Diener 2004) što je također sukladno dobivenim rezultatima.

Značajna povezanost *Pažnje* adolescenata s indikatorima subjektivne dobrobiti u skladu je s istraživanjem Kesebir i sur. (2019) koji su također utvrdili povezanost *Pažnje s Pozitivnim* i *Negativnim afektom*, životnim zadovoljstvom te ekstraverzijom i ugodnošću. Nalazi pozitivne povezanosti *Pažnje* s ekstraverzijom i ugodnošću u istraživanju Kesebir i sur. (2019) potencijalno mogu objasniti dobivene negativne povezanosti *Pažnje* i *Usamljenosti u obitelji* kod adolescenata u ovom istraživanju ukoliko prepostavimo da su zbog svojih karakteristika, ekstravertirane i ugodne osobe manje usamljene.

Značajna povezanost dimenzije *Samosvjesnosti* i indikatora subjektivne dobrobiti adolescenata u skladu je s istraživanjem autora Upitnika (Kesebir i sur., 2019), međutim, oni izvještavaju o nešto nižim povezanostima. Isto tako, prijašnji nalazi upućuju na to da je samosvjesnost značajan i konzistentan prediktor samoregulacije i psihološke dobrobiti (Verhaeghen i Mirabito, 2021), a dobiveno je i da emocionalna jasnoća, koja po definiciji odgovara dimenziji *Samosvjesnosti*, ima direktan utjecaj na psihološku dobrobit (Augusto Lando i sur., 2011). Što se tiče socijalne komponente dobrobiti, obrazloženje negativne povezanosti dimenzije *Samosvjesnosti* i *Usamljenosti u obitelji* također potencijalno leži u značajnoj povezanosti *Samosvjesnosti* i osobine ugodnosti u istraživanju Kesebir i sur. (2019). Obzirom da su ugodni ljudi dopadljivi i responsivni na potrebe drugih te okupirani održavanjem pozitivnih odnosa (Graziano i Tobin, 2009), pretpostavka je da nisu usamljeni. Međutim, ovo ne ide u prilog tome što nisu dobivene značajne povezanosti *Samosvjesnosti* i *Socijalne usamljenosti*.

Naposljetku, značajne povezanosti *Osjetljivosti na kontekst* i indikatora dobrobiti adolescenata djelomično su u skladu s nalazima autora upitnika (Kesebir i sur., 2019) obzirom da oni izvještavaju o relativno niskim povezanostima *Osjetljivosti na kontekst* sa životnim zadovoljstvom i *Pozitivnim afektom*. Međutim, obzirom da prijašnje spoznaje upućuju na povezanost vještina regulacije s negativnom emocionalnošću (Eisenerg i sur., 2001; Garner i

Lemerise, 2007), odnosno, indikatorima subjektivne dobrobiti, povezanost *Osjetljivosti na kontekst* s indikatorima socijalne dobrobiti adolescenata ne čudi. Naime, pokazalo se da djeca koja su iritabilna i negativno reagiraju doživljavaju više razine odbijanja od strane vršnjaka, ostracizam te viktimizaciju (Pope i Bierman, 1999). Dakle, u prilog pretpostavci da djeca lošije ponašajne i emocionalne regulacije imaju manje socijalnih odnosa idu dobivene značajne negativne povezanosti *Osjetljivosti na kontekst* sa mjerama usamljenosti.

Naposljetku, značajna povezanost *Zdrave emocionalnosti* s indikatorima dobrobiti očekivana je, obzirom da je ovo cjelovita mjera koja obuhvaća sve prethodno spominjane dimenzije za koje je ustanovljeno da koreliraju s indikatorima dobrobiti. Također, kao što je već spominjano, zdravo emocionalno funkcioniranje adolescenata vrlo je važno za psihološku dobrobit, ali i socijalnu prilagodbu adolescenata (Verzeletti i sur., 2016).

*Usamljenost u ljubavi* nije povezana niti s jednim emocionalnim stilom adolescenata. Naime, Ćubela Adorić i Nekić (2004) navode kako ovu subskalu, na uzorku adolescenata, treba uzeti s rezervom, obzirom da zadovoljenje potrebe za intimnošću još uvijek nije toliko izražena funkcija adolescentnih veza. Prema tome, moguće objašnjenje ovakvih rezultata leži u neprikladnosti sadržaja subskale za ispitivanu dob.

### **5.2.3. Povezanost emocionalnih stilova roditelja i subjektivne dobrobiti adolescenata**

*Održavanje pozitivnih emocija* i *Otpornost* roditelja dobiveni su značajno povezani sa svim indikatorima dobrobiti adolescenata osim s *Usamljenosti u ljubavi*. *Samosvjesnost* roditelja pokazala se povezanom jedino s *Pozitivnim afektom* adolescenata, a *Osjetljivost na kontekst* roditelja jedino sa *Zadovoljstvom životom* adolescenata. Roditeljska *Pažnja* značajno je povezana sa *Socijalnom usamljenošću* i *Usamljenosti u obitelji* adolescenata, dok je *Zdrava emocionalnost* roditelja povezana s *Pozitivnim afektom*, *Socijalnom usamljenošću*, *Usamljenošću u obitelji* i *Zadovoljstvom životom* adolescenata.

Brojna su istraživanja uputila na važnost čimbenika vezanih uz roditelje na razvoj psihološke dobrobiti mladih (Eisenberg i sur., 1998; Koen, 2009; Yap i sur., 2008). Dobivenoj značajnoj povezanosti *Održavanja pozitivnih emocija* roditelja sa svim indikatorima dobrobiti adolescenata u prilog idu nalazi pozitivne povezanosti roditeljskog optimizma i psihološke dobrobiti mladih (Qi i sur., 2022). Što se tiče *Otpornosti*, nema previše nalaza o odnosu roditeljske *Otpornosti* i dječje dobrobiti, međutim, pokazalo se da obiteljska otpornost pokazuje jasne implikacije na dječje mentalno, emocionalno i ponašajno zdravlje (Herbell i

sur., 2020) što bi jednim dijelom moglo objasniti dobivene rezultate. Nadalje, rezultati su uputili na povezanost *Samosvjesnosti* roditelja s emocionalnom komponentom subjektivne dobrobiti adolescenata. Ovakvi su rezultati u skladu s prijašnjim istraživanjima koja su uputila na to da svjesnost roditelja o vlastitim emocijama ima pozitivan učinak na vještine emocionalne regulacije njihove djece (Bariola i sur., 2011) te da je niska emocionalna samosvjesnost majki negativno povezana s njihovom empatijom (Trentini i sur., 2020) za koju je očekivano da ima utjecaja na emocionalnost djeteta.

Dobivena povezanost više *Osjetljivosti na kontekst* roditelja s višim razinama *Zadovoljstva životom* adolescenata u skladu je s nalazima Parka i Petersona (2006) prema kojima je roditeljska samoregulacija povezana s dječjim životnim zadovoljstvom. O odnosu *Pažnje* roditelja i socijalnoj dobrobiti adolescenata nalazi su skromni. No, pokazalo se da su deficiti pažnje i hiperaktivnost kod majki povezani s nižim razinama uključenosti i pozitivnog roditeljstva te višim razinama negativnog roditeljstva (Chronis-Tuscano i sur., 2008) što može biti jedno od objašnjenja povezanosti niže *Pažnje* majki i više *Usamljenosti u obitelji* adolescenata. Naposljetku, povezanost *Zdrave emocionalnosti* roditelja s većinom indikatora dobrobiti adolescenata očekivano je, obzirom na već spominjanu važnost zdravog emocionalnog funkcioniranja roditelja za psihološku, emocionalnu i socijalnu dobrobit adolescenata.

### **5.3. Doprinos emocionalnih stilova objašnjenju subjektivne dobrobiti adolescenata, uz kontrolu spola i dobi**

U provedenom su istraživanju ispitani i doprinosi emocionalnih stilova pojedinim indikatorima subjektivne dobrobiti, uz kontrolu spola i dobi.

Spol i dob su se pokazali značajnim prediktorima svih indikatora subjektivne dobrobiti osim *Socijalne usamljenosti* i *Usamljenosti u obitelji*, a nakon uvođenja emocionalnih stilova u regresijske analize objašnjenja varijance indikatora subjektivne dobrobiti rastu pri čemu objašnjenju *Usamljenosti u ljubavi* doprinose samo dob i spol adolescenata.

Pokazalo se da će više razine *Pozitivnog afekta* imati adolescenti s višim razinama *Samosvjesnosti*, *Pažnje* i *Održavanja pozitivnih emocija i otpornosti* što je u skladu s očekivanjima. Kao što je prethodno navedeno, prethodna su istraživanja uputila na povezanosti *Održavanja pozitivnih emocija* i *Otpornosti* s *Pozitivnim afektom* (Kesebir i sur., 2019), a pokazalo se i da je optimizam, između ostalog, povezan s pozitivnim afektom



(Augusto Lando, 2011). Isto tako, prijašnji nalazi govore o samosvjesnosti kao značajnom prediktoru psihološke dobrobiti (Verhaeghen i Mirabito, 2021) dok autori Upitnika navode važnost osjetljivosti na vlastita fiziološka i emocionalna stanja za razumijevanje i regulaciju vlastitih emocija (Kesebir i sur., 2019). Naposljetku, Kesebir i sur. (2019) govore o vezi *Pažnje* i emocionalne dobrobiti pa dobiveni rezultati ovog istraživanja stoga, ne čude.

Nadalje, model je ukazao na vezu viših razina svih uključenih emocionalnih stilova adolescenata s nižim razinama *Negativnog afekta*. Ovakav je rezultat u skladu s očekivanjima čemu u prilog idu dokumentirani nalazi o važnosti emocionalnih stilova za negativnu afektivnost. Naime, prethodna su istraživanja uputila na negativne povezanosti *Održavanja pozitivnih emocija*, *Otpornosti* i *Pažnje s Negativnim afektom* (Kesebir i sur., 2019). O važnosti *Samosvjesnosti* za regulaciju i razumijevanje vlastitih emocija prethodno je pisano, dok sama definicija konstrukta *Osjetljivosti na kontekst* govori o važnosti prepoznavanja i regulacije vlastitih emocionalnih odgovora.

Isto tako, mlađi će adolescenti te adolescenti višeg *Održavanja pozitivnih emocija* i *otpornosti*, biti zadovoljniji životom. Također, ovakvo je što očekivano. Prema nekim istraživanjima, osobe mlađe životne dobi zadovoljnije su životom (Eurostat, 2015), a pokazalo se i da je optimizam pozitivno povezan s visokim životnim zadovoljstvom (Augusto Lando, 2011) te negativno povezan s nižim životnim zadovoljstvom (Chang i sur. 1997).

Nadalje, rezultati su uputili na to da će muški adolescenti te adolescenti s nižim razinama *Samosvjesnosti*, *Osjetljivosti na kontekst*, *Održavanja pozitivnih emocija* i *otpornosti* imati više razine *Socijalne usamljenosti*. Naime, kao što je prethodno već spomenuto, veći broj istraživanja upućuje na važnost dječje emocionalne i socijalne regulacije za vršnjačku socijalnu kompetentnost (Eisenberg i sur., 1998; Garner i Lemerise, 2007; Pope i Bierman, 1999) pa doprinos *Osjetljivosti na kontekst* socijalnom aspektu dobrobiti ne čudi. Isto tako, važnost visoke *Samosvjesnosti* za nižu usamljenost potencijalno leži u izraženoj osobini ugodnosti dobivenoj za samosvjesne osobe (Kesebir i sur., 2019). Isto objašnjenje vrijedi i za dobivene rezultate prema kojima će adolescenti viših razina *Samosvjesnosti* i *Osjetljivosti na kontekst* imati niže razine *Usamljenosti u obitelji*.

Naposljetku, pokazalo se da *Usamljenost u ljubavi* značajno objašnjavaju samo spol i dob što nije neočekivano, obzirom da se *Usamljenost u ljubavi* prethodno nije pokazala značajno korelirana niti s jednim od emocionalnih stilova.

#### **5.4. Medijacijski efekti emocionalnih stilova adolescenata na odnos emocionalnih stilova roditelja i subjektivne dobrobiti adolescenata**

Cilj istraživanja bio je i ispitati medijacijske efekte emocionalnih stilova adolescenata na odnos istih, točnije, preklapajućih emocionalnih stilova roditelja i pojedinih indikatora dobrobiti adolescenata (*Pozitivan afekt, Negativan afekt, Socijalna usamljenost, Usamljenost u obitelji, Usamljenost u ljubavi, Zadovoljstvo životom*). Međutim, obzirom da preduvjeti za ovakvo ispitivanje medijacijskih efekata nisu bili zadovoljeni, ispitivanje medijacijskih efekata vođeno je principom dobivenih statistički značajnih korelacija među emocionalnim stilovima roditelja i adolescenata te indikatorima dobrobiti adolescenata. Dobiven je značajan medijacijski efekt *Zdrave emocionalnosti* adolescenata na odnos *Zdrave emocionalnosti roditelja* i *Pozitivnog afekta* adolescenata, dok se, prema Sobelovom testu, ostali provjeravani medijacijski efekti nisu pokazali značajnima.

Ispitan medijacijski efekt *Zdrave emocionalnosti* adolescenata na odnos *Zdrave emocionalnosti* roditelja i *Pozitivnog afekta* adolescenata, kao što je prethodno navedeno, pokazao se značajan. Obzirom na prethodno opisane povezanosti i pretpostavljene odnose ovih varijabli, ovakav je nalaz očekivan. Kao što je već navedeno, zdravo emocionalno funkcioniranje roditelja vezuje se uz zdravo emocionalno funkcioniranje adolescenata kao i uz subjektivnu dobrobit adolescenata te je imalo smisla za pretpostaviti kompleksniji odnos spomenutih konstrukata. U prilog spomenutoj pretpostavci idu nalazi Ramakrishnana (2019) koji navodi roditeljsku ulogu u oblikovanju emocionalnih života djece s dugotrajnim implikacijama na njihovo mentalno zdravlje i dobrobit. Sukladno tome, i druga su istraživanja uputila na važnost roditeljske socijalizacije emocija za bolju emocionalnu kompetenciju djece (Katz i sur., 2012; Morris i sur., 2011). Prema dobivenim rezultatima, roditeljsko zdravo emocionalno funkcioniranje predicira zdravo emocionalno funkcioniranje i pozitivnu afektivnost adolescenata. *Pozitivan afekt*, kao indikator dobrobiti, predstavlja trenutno, fluktuirajuće stanje. Međutim, obzirom da je u ovom istraživanju ispitivan kao općenito stanje, on zapravo reflektira sklonost adolescenata, karakterističnu razinu njihove emocionalne dobrobiti oko koje fluktuiraju (Larsen, 2009). Također, kako je *Pozitivan afekt* mjera emocionalnog aspekta subjektivne dobrobiti (Diener i sur., 1999), dobiven efekt *Zdrave emocionalnosti* na *Pozitivan afekt* adolescenata ne čudi. Shodno svemu navedenom, *Zdrava emocionalnost* adolescenata posreduje odnosu *Zdrave emocionalnosti* roditelja i pozitivne afektivnosti adolescenata što sugerira da zdravo emocionalno funkcioniranje roditelja

predicira općenitu sklonost pozitivnoj emocionalnosti adolescenata onda kada zdravo emocionalno funkcioniranje roditelja utječe i na zdravo emocionalno funkcioniranje adolescenata.

Nadalje, provjeren je i medijacijski efekt *Pažnje* adolescenata na odnos *Pažnje* roditelja i *Usamljenosti u obitelji* adolescenata, međutim, *Pažnja* adolescenata nije se pokazala značajnim medijatorom. Usprkos tome što nije dobiven značajan medijacijski efekt, *Pažnja* roditelja pokazala se značajnim prediktorom *Pažnje* adolescenata i značajnim prediktorom *Usamljenosti u obitelji* adolescenata kao što se i *Pažnja* adolescenata pokazala značajnim prediktorom *Usamljenosti u obitelji* adolescenata. Što se tiče odnosa *Pažnje* roditelja i adolescenata te subjektivne dobrobiti, kao što je već spomenuto, postoje nalazi o nasljednosti odnosa nepažnje i emocionalne labilnosti (Merwood i sur., 2014) kao i veća oštećenja selektivne pažnje kod adolescenata bez roditelja (Sadeghzadeh i Bagheri, 2023) što ide u prilog dobivenim rezultatima. Isto tako, sposobnost filtriranja emocionalnih distraktora blisko je vezana uz psihološku dobrobit, a više razine *Pažnje* povezane su s višom emocionalnom ravnotežom i dobrobiti (Kesebir i sur., 2019). *Pažnja* adolescenata kao prediktoru *Usamljenosti u obitelji* u prilog idu rezultati Kesebir i sur. (2019) koji su utvrdili povezanosti *Pažnje* s ekstraverzijom i ugodnošću. Naime, pokazalo se da ove dvije osobine ličnosti imaju najviše direktnih implikacija na socijalne interakcije i interpersonalne odnose (Tov i sur., 2016) te je utvrđena i njihova genetska komponenta (Spengler i sur., 2012) što bi pretpostavilo usklađenost ovih osobina ličnosti među članovima obitelji. Shodno ovome, smisleno bi bilo pretpostaviti manju usamljenost osoba s ovim osobinama ličnosti kao i manju usamljenost među članovima obitelji. Također, prethodno navedena veza deficita pažnje i hiperaktivnosti majki s nižim razinama uključenosti i pozitivnog roditeljstva (Chronis-Tuscano i sur., 2008) može biti jedno od objašnjenja *Pažnje* roditelja kao prediktora *Usamljenosti u obitelji* adolescenata.

Provjeren je i medijacijski efekt *Osjetljivosti na kontekst* adolescenata na odnos *Otpornosti* roditelja i *Zadovoljstva životom* adolescenata, međutim *Osjetljivost na kontekst* adolescenata također se nije pokazala značajnim medijatorom. Međutim, rezultati provedenih regresijskih analiza uputili su na to da brži oporavak roditelja od negativnih emocija predicira veću sposobnost regulacije vlastitih emocionalnih i ponašajnih odgovora adolescenata kao i da brži oporavak roditelja od negativnih emocija predicira veće životno zadovoljstvo adolescenata. Isto tako, veća sposobnost regulacije emocionalnih i ponašajnih odgovora adolescenata

predicira veće osobno životno zadovoljstvo. Povećana *Otpornost* roditelja mogla bi biti posljedica bolje emocionalne samoregulacije čemu u prilog idu dobivene značajne povezanosti *Otpornosti* i *Osjetljivosti na kontekst* roditelja. Obzirom da se pokazalo kako djeca imitiraju ili internaliziraju roditeljske stilove emocionalne regulacije (Bridges i sur. 2004; Morris i sur., 2007) *Otpornost* roditelja kao prediktor *Osjetljivosti na kontekst* adolescenata ne čudi. Nadalje, smisleno je očekivati da će bolje vještine emocionalne i ponašajne regulacije predicirati zadovoljstvo životom kod adolescenata obzirom da su upravo te vještine bitne za kvalitetan socijalni život koji predstavlja važnu komponentu života adolescenata. Na koncu, potencijalno objašnjenje *Otpornosti* roditelja kao prediktora *Zadovoljstva životom* adolescenata leži u pretpostavci da percepcija negativnih emocionalnih stanja vlastitih roditelja, posebice dugotrajna, umanjuje osjećaj zadovoljstva životom adolescenata što je zdravorazumski ukoliko pretpostavimo emocionalnu povezanost roditelja i djece.

Naposljetku, ispitan je i medijacijski efekt *Osjetljivosti na kontekst* adolescenata na odnos *Otpornosti* roditelja i *Negativnog afekta* adolescenata, no *Osjetljivost na kontekst* adolescenata nije se pokazala značajnim medijatorom. Rezultati regresijskih analiza, kao i u prethodno opisanoj analizi medijacijskih efekata, sugeriraju da brži oporavak roditelja od negativnih emocija predicira veću sposobnost regulacije emocionalnih i ponašajnih odgovora kod adolescenata, ali i da brži oporavak roditelja od negativnih emocija predicira manju negativnu afektivnost adolescenata. Isto tako, veća sposobnost regulacije emocionalnih i ponašajnih odgovora adolescenata predicira manje negativnog afekta adolescenata. Prethodno je već elaborirano potencijalno objašnjenje dobivenih rezultata *Otpornosti* roditelja kao prediktora *Osjetljivosti na kontekst* adolescenata. No, nadalje, razumno je pretpostaviti i da će *Osjetljivost na kontekst* adolescenata predicirati i njihovu negativnu afektivnost obzirom na važnost vještina emocionalne i ponašajne regulacije za emocionalnu dobrobit. Prema tome, pretpostavka je da će ovakve razvijene i adekvatne vještine predicirati manje negativnih emocija adolescenata. Naposljetku, jedno od potencijalnih objašnjenja *Otpornosti* roditelja kao prediktora *Negativnog afekta* adolescenata nalazi se u teoriji socijalizacije emocija (Eisenberg i sur., 1998; Katz i sur., 2012) prema kojoj je roditeljska emocionalna regulacija povezana s razvojem dječje emocionalne kompetencije. Također, istraživanja su pokazala da je odnos roditelja i adolescenata prediktor emocionalne dobrobiti adolescenata (Koen, 2009). Isto tako, vrijedi napomenuti da su procjene zadovoljstva životom visoko korelirane s

omjerom pozitivnog i negativnog afekta (Diener i sur., 1985), pa ne čudi što su se *Otpornost* roditelja i *Osjetljivost na kontekst* adolescenata pokazali značajnim prediktorima i *Zadovoljstva životom* i *Negativnog afekta* adolescenata.

### **5.5. Prednosti i ograničenja istraživanja**

Posebna je značajka ovog istraživanja što je ispitan relativno nov model kao i nov Upitnik emocionalnog stila o kojemu nema previše nalaza. Također, važno obilježje ovog istraživanja je uzorak adolescentne dobi. Obzirom na osjetljivu dob adolescencije koja sa sobom nosi promjene u raznim domenama funkcioniranja, istraživanje je pružilo doprinos saznanjima o odnosima roditelja i djece te dobi, posebice u načinu emocionalnog funkcioniranja. Također, ispitivanje subjektivne dobrobiti adolescenata predstavlja određen pomak od uobičajenih istraživanja maladaptivnih psihičkih i emocionalnih stanja poput depresivnosti, stresa i anksioznosti. Uporaba relativno novog Upitnika emocionalnog stila pružila je korisne podatke o faktorskoj strukturi, pouzdanostima subskala kao i o spolnim razlikama na hrvatskom uzorku. Analize korelacija pružile su uvid u odnose različitih roditeljskih i adolescentnih domena emocionalnog funkcioniranja koje do sada nisu bile uspoređivane, kao i odnose emocionalnog funkcioniranja roditelja s indikatorima dobrobiti adolescenata što je otvorilo vrata daljnjim istraživanjima. Medijacijske su analize pružile podršku nalazima o kompleksnim odnosima emocionalnog funkcioniranja roditelja i djece te uputile na dublju vezu *Pažnje* i *Otpornosti* roditelja s dobrobiti adolescenata koja bi se trebala dalje istražiti. Doprinos rezultata provedenog istraživanja ogleda se u implikacijama za rad na odnosima roditelja i adolescenata, u spoznajama o važnosti roditeljske zdrave emocionalnosti za dobrobit djece te u saznanjima o lošijem emocionalnom funkcioniranju djevojaka. Ono što predstavlja još jednu prednost istraživanja je raznolikost prikupljenog uzorka adolescenata. Naime, adolescenti koji su sudjelovali u istraživanju dolaze iz različitih geografskih područja države te su polaznici dviju različitih strukovnih škola, gimnazije, osnovne škole i fakulteta. Unatoč važnim doprinosima istraživanja, prisutna su i ograničenja koja su mogla doprinijeti dobivenim rezultatima. Naime, uzorak ispitanih roditelja malen je te su ga većinom činile majke. Također, ispunjavanje upitnika od strane roditelja nije bilo nadgledano te postoji mogućnost poteškoća sa shvaćanjem određenih pitanja. Isto tako, postoji mogućnost neozbiljnosti pristupa ispunjavanju upitnika od strane adolescenata, mogućnost zamora obzirom na veći broj primijenjenih instrumenata te na neshvaćanje značenja određenih pitanja. Vrijedi spomenuti i grupnu provedbu istraživanja adolescentima koja je mogla

doprinijeti davanju socijalno poželjnih odgovora. Osim navedenog, valja spomenuti i to da nije potvrđena originalna faktorska struktura Upitnika emocionalnog stila na uzorku adolescenata te da su 3 čestice iz Upitnika uklonjene. Isto tako, obzirom na malen uzorak roditelja, faktorska analiza na tom uzorku nije mogla biti odrađena te su se neke od dimenzija Upitnika razlikovale u odnosu na one na uzorku adolescenata. Važno je spomenuti i da su se pouzdanosti nekoliko subskala na uzorku roditelja pokazale nižima, dok je subskala *Socijalne intuicije* zbog niskih pouzdanosti u potpunosti izbačena iz analize oba uzorka. Shodno tome, određeni emocionalni stilovi roditelja i adolescenata nisu mogli biti uspoređivani. Sve prethodno navedeno predstavlja ograničenje pri generalizaciji dobivenih rezultata na širu populaciju.

## 6. ZAKLJUČAK

Provedeno istraživanje ispitivalo je povezanost emocionalnih stilova adolescenata i roditelja te indikatora subjektivne dobrobiti adolescenata kao i spolne razlike u emocionalnim stilovima adolescenata. Osim navedenog, ispitani su i medijacijski efekti pojedinih emocionalnih stilova adolescenata u odnosu određenih emocionalnih stilova roditelja i indikatora subjektivne dobrobiti adolescenata vodeći se principom dobivenih statistički značajnih korelacija.

Rezultati sugeriraju da se djevojke, u usporedbi s mladićima, nalaze niže na kontinuumima većine emocionalnih stilova što nije u skladu s prethodnim nalazima. Isto tako, dobiveni su rezultati ukazali na povezanost gotovo svih emocionalnih stilova roditelja sa *Zdravom emocionalnošću* adolescenata kao i na povezanosti *Pažnje* roditelja i adolescenata te *Zdrave emocionalnosti* roditelja i adolescenata. Što se tiče indikatora subjektivne dobrobiti, većina se pokazala značajno povezanima sa svim emocionalnim stilovima adolescenata. Od roditeljskih emocionalnih stilova, *Zdrava emocionalnost*, *Održavanje pozitivnih emocija* i *Otpornost* značajno su povezani s gotovo svim indikatorima dobrobiti adolescenata dok su *Samosvjesnost* i *Osjetljivost na kontekst* roditelja povezani s po jednim. *Pažnja* roditelja pokazala se povezanom sa socijalnim aspektom dobrobiti. Nadalje, pokazalo se da emocionalni stilovi adolescenata značajno doprinose indikatorima njihove osobne subjektivne dobrobiti. Provedene su regresijske analize uputile na prediktivnost roditeljskog emocionalnog stila na emocionalni stil djece te na subjektivnu dobrobit djece što je u skladu s nalazima o roditeljskoj ulozi socijalizacije emocija kod djece. Nadalje, dobiveni rezultati o

prediktivnosti osobne i roditeljske *Pažnje* na *Usamljenost u obitelji* kod adolescenata pruža mogućnost novim istraživanjima, posebice uzimajući u obzir genetsku komponentu selektivne pažnje koja se nalazi u podlozi. Također, *Otpornost* roditelja i *Osjetljivost na kontekst* adolescenata pokazali su se značajnim prediktorima zadovoljstva životom i negativne emocionalnosti adolescenata. Značajan medijacijski efekt dobiven je samo za *Zdravu emocionalnost* adolescenata u odnosu *Zdrave emocionalnosti* roditelja i *Pozitivnog afekta* adolescenata što ponovno govori o važnosti zdravog roditeljskog emocionalnog funkcioniranja. Rezultati cjelokupnog istraživanja pružaju implikacije za rad na odnosima roditelja i djece adolescenata, edukacije roditelja o zdravom emocionalnom funkcioniranju te rad s djevojkama u kontekstu emocionalnog zdravlja.

## 7. LITERATURA

- Arnett, J. J. (1999). Adolescent storm and stress, reconsidered. *American psychologist*, 54(5), 317-326. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0003-066X.54.5.317>
- Augusto-Landa, J. M., Pulido-Martos, M. i Lopez-Zafra, E. (2011). Does perceived emotional intelligence and Optimism/pessimism predict psychological well-being? *Journal of Happiness Studies*, 12(3), 463-474. <https://doi.org/10.1007/s10902-010-9209-7>
- Bariola, E., Gullone, E. i Hughes, E. K. (2011). Child and adolescent emotion regulation: The role of parental emotion regulation and expression. *Clinical child and family psychology review*, 14(2), 198-212. <https://doi.org/10.1007/s10567-011-0092-5>
- Baron, R. M. i Kenny, D. A. (1986). The moderator–mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic, and statistical considerations. *Journal of personality and social psychology*, 51(6), 1173-1182.
- Barrett, L. F., Lane, R. D., Sechrest, L. i Schwartz, G. E. (2000). Sex Differences in Emotional Awareness. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 26(9), 1027–1035. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1177/01461672002611001>
- Biswas-Diener, R., Diener, E. i Tamir, M. (2004). The Psychology of Subjective Well-Being. *Daedalus*, 133(2), 18–25. <http://www.jstor.org/stable/20027909>
- Brdar, I. (2011). Gender differences in psychological well-being and distress during adolescence. U D.Visani, E. Albieri, E. Offidani, F. Ottolini, E. Tomba i C. Ruini (Ur.) *The human pursuit of well-being: A cultural approach* (str. 65-70). Springer Dordrecht. [https://dx.doi.org/10.1007/978-94-007-1375-8\\_6](https://dx.doi.org/10.1007/978-94-007-1375-8_6)
- Brewin, C. R., Andrews, B. i Furnham, A. (1996). Intergenerational links and positive self-cognitions: Parental correlates of optimism, learned resourcefulness, and self-evaluation. *Cognitive Therapy and Research*, 20(3), 247-263. <https://doi.org/10.1007/BF02229236>
- Bridges, L. J., Denham, S. A. i Ganiban, J. M. (2004). Definitional Issues in Emotion Regulation Research. *Child Development*, 75(2), 340-345. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1111/j.1467-8624.2004.00675.x>



Cacioppo, J. T. i Patrick, W. (2008). Loneliness: Human nature and the need for social connection. W. W. Norton and Company.

Calkins, S. D. i Bell, K. L. (1999). Developmental transitions as windows to parental socialization of emotion. *Psychological Inquiry*, 10(4), 368–372.

<https://www.jstor.org/stable/1449467>

Cassidy, K. W., Werner, R. S., Rourke, M. i Zubernis, L. S. (2003). The relationship between psychological understanding and positive social behaviors. *Social Development*, 12(2), 198–221. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1111/1467-9507.00229>

Chang, E. C., Maydeu-Olivares, A. i D'Zurilla, T. J. (1997). Optimism and pessimism as partially independent constructs: Relationship to positive and negative affectivity and psychological well-being. *Personality and Individual Differences*, 23(3), 433–440.

[https://psycnet.apa.org/doi/10.1016/S0191-8869\(97\)00040-8](https://psycnet.apa.org/doi/10.1016/S0191-8869(97)00040-8)

Chronis-Tuscano, A., Raggi, V. L., Clarke, T. L., Rooney, M. E., Diaz, Y. i Pian, J. (2008). Associations between maternal attention-deficit/hyperactivity disorder symptoms and parenting. *Journal of abnormal child psychology*, 36(8), 1237-1250.

<https://doi.org/10.1007/s10802-008-9246-4>

Ćubela-Adorić, V. i Nekić, M. (2004). Skala Socijalne i emocionalne usamljenosti (The scale of social and emotional loneliness). *Zbirka Psihologijskih Skala i Upitnika. Svezak, 2*, 52-61.

Dalton, K. M., Nacewicz, B. M., Johnstone, T., Schaefer, H. S., Gernsbacher, M. A., Goldsmith, H. H., Alexander, A. L. i Davidson, R. J. (2005). Gaze fixation and the neural circuitry of face processing in autism. *Nature Neuroscience*, 8(4), 519–526.

<https://dx.doi.org/10.1038/mn1421>

Davidson, R. J. i Begley, S. (2012). *The Emotional Life of Your Brain*. Hudson Street Press.

Denham, S. A., Mitchell-Copeland, J., Strandberg, K., Auerbach, S. i Blair, K. (1997). Parental contributions to preschoolers' emotional competence: Direct and indirect effects. *Motivation and Emotion*, 21(1), 65–86.

<https://psycnet.apa.org/doi/10.1023/A:1024426431247>

- Denham, S. i Kochanoff, A. T. (2002). Parental Contributions to Preschoolers' Understanding of Emotion. *Marriage & Family Review*, 34(3-4), 311-343.  
[https://psycnet.apa.org/doi/10.1300/J002v34n03\\_06](https://psycnet.apa.org/doi/10.1300/J002v34n03_06)
- Diener, E., Emmons, R.A., Larsen, R.J. i Griffin, S. (1985). The Satisfaction With Life Scale. *Journal of Personality Assessment*, 49(1), 71–75. [https://psycnet.apa.org/doi/10.1207/s15327752jpa4901\\_13](https://psycnet.apa.org/doi/10.1207/s15327752jpa4901_13)
- Diener, E., Oishi, S. i Lucas, R. E. (2003). Personality, culture, and subjective well-being: Emotional and cognitive evaluations of life. *Annual Review of Psychology*, 54(1), 403–425.  
<https://dx.doi.org/10.1146/annurev.psych.54.101601.145056>
- Diener, E., Suh, E. M., Lucas, R. E. i Smith, H. L. (1999). Subjective well-being: Three decades of progress. *Psychological bulletin*, 125(2), 276-302.  
<https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0033-2909.125.2.276>
- Ditommaso, E. i Spinner, B. (1993). The Development and Initial Validation of the Social and Emotional Loneliness Scale for Adults (SELSA). *Personality and Individual Differences*, 14(1), 127-134. [https://doi.org/10.1016/0191-8869\(93\)90182-3](https://doi.org/10.1016/0191-8869(93)90182-3)
- Dogan, B. G. i Turp, H. H. (2022). A Study on Parents' Emotion Regulation Skills, Self-Awareness, and Cognitive Flexibility Levels. *International Journal of Contemporary Educational Research*, 9(4), 785-796. <https://doi.org/10.33200/ijcer.1096498>
- Driver, J. (2001). A selective review of selective attention research from the past century. *British journal of psychology*, 92(1), 53-78.  
<https://doi.org/10.1348/000712601162103>
- Dunn, J. i Cutting, A. (1999). Understanding others and individual differences in friendship interactions in young children. *Social Development*, 8(2), 201–219.  
<https://psycnet.apa.org/doi/10.1111/1467-9507.00091>
- Eid, M. i Diener, E. (2004). Global judgments of subjective well-being: Situational variability and long term stability. *Social Indicators Research*, 65(3), 245–277.  
<https://doi.org/10.1023/B:SOCI.0000003801.89195.bc>
- Eisenberg, N., Cumberland, A. i Spinrad, T. L. (1998). Parental socialization of emotion. *Psychological inquiry*, 9(4), 241-273. [https://doi.org/10.1207/s15327965pli0904\\_1](https://doi.org/10.1207/s15327965pli0904_1)

- Eisenberg, N., Fabes, R. A. i Murphy, B. C. (1996). Parents' reactions to children's negative emotions: Relations to children's social competence and comforting behavior. *Child Development*, 67(5), 2227 – 2247. <https://doi.org/10.2307/1131620>
- Eisenberg, N., Pidada, S. i Liew, J. (2001). The relations of regulation and negative emotionality to Indonesian children's social functioning. *Child development*, 72(6), 1747-1763. <https://doi.org/10.1111/1467-8624.00376>
- Engelberg, E. i Sjöberg, L. (2004). Emotional intelligence, affect intensity, and social adjustment. *Personality and individual differences*, 37(3), 533-542. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2003.09.024>
- Eshel, Y. i Majdoob, H. (2014). Posttraumatic recovery to distress symptoms ratio: a mediator of the links between gender, exposure to fire, economic condition, and three indices) of resilience to fire disaster. *Community Ment Health Journal*, 50(8), 997-1003. <https://dx.doi.org/10.1007/s10597-014-9734-7>
- Eurostat (2015). Quality of life. Publications Office of the European Union.
- Faisal, T. i Mathai, S. M. (2017). Resilience and spirituality as correlates of psychological well-being among adolescents. *The International Journal of Indian Psychology*, 4(3), 23-29. <https://ijip.in/pdf-viewer/?id=10117>
- Fischer, M. i Leitenberg, H. (1986). Optimism and pessimism in elementary school-aged children. *Child development*, 57(1), 241-248. <https://doi.org/10.2307/1130655>
- Finkenauer, C., Engels, R. C. M. E. i Baumeister, R. F. (2005). Parenting behaviour and adolescent behavioural and emotional problems: The role of self-control. *International Journal of Behavioral Development*, 29(1), 58–69. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1080/01650250444000333>
- Fuček, I. (2007). Odnos strukture afekta i multidimenzionalne anksioznosti. Diplomski rad. Filozofski fakultet u Zagrebu, Odsjek za psihologiju. <https://darhiv.ffzg.unizg.hr/id/eprint/440/1/FucekIta.pdf>
- Garner, P. W. i Lemerise, E. A. (2007). The roles of behavioral adjustment and conceptions of peers and emotions in preschool children's peer victimization. *Development and psychopathology*, 19(1), 57-71. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1017/S0954579407070046>

- Geers, A. L., Reilley, S. P. i Dember, W. N. (1998). Optimism, pessimism, and friendship. *Current Psychology*, 17(1), 3-19. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1007/s12144-998-1017-4>
- Graziano, W. G. i Tobin, R. M. (2009). Agreeableness. *Handbook of individual differences in social behavior*. The Guilford Press.
- Gross, J. J. (1998). The emerging field of emotion regulation: An integrative review. *Review of General Psychology*, 2(3), 271–299. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/1089-2680.2.3.271>
- Heller, A. S., Johnstone, T., Shackman, A. J., Light, S. N., Peterson, M. J., Kolden, G. G., Kalin, N.H. i Davidson, R. J. (2009). Reduced capacity to sustain positive emotion in major depression reflects diminished maintenance of fronto-striatal brain activation. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 106(52), 22445–22450. <https://doi.org/10.1073/pnas.0910651106>
- Herbell, K., Breitenstein, S. M., Melnyk, B. M. i Guo, J. (2020). Family resilience and flourishing: Well-being among children with mental, emotional, and behavioral disorders. *Research in nursing & health*, 43(5), 465-477. <https://doi.org/10.1002/nur.22066>
- Jackson, D. C., Mueller, C. J., Dolski, I., Dalton, K. M., Nitschke, J. B., Urry, H. L., Rosenkranz, M. A., Ryff, C. D., Singer, B. H. i Davidson, R. J. (2003). Now you feel it, now you don't: Frontal brain electrical asymmetry and individual differences in emotion regulation. *Psychological Science*, 14(6), 612–617. [https://psycnet.apa.org/doi/10.1046/j.0956-7976.2003.psci\\_1473.x](https://psycnet.apa.org/doi/10.1046/j.0956-7976.2003.psci_1473.x)
- Katz, L. F., Maliken, A. C. i Stettler, N. M. (2012). Parental meta-emotion philosophy: A review of research and theoretical framework. *Child Development Perspectives*, 6(4), 417-422. <https://doi.org/10.1111/j.1750-8606.2012.00244.x>
- Kesebir, P., Gasiorowska, A., Goldman, R., Hirshberg, M. J. i Davidson, R. J. (2019). Emotional Style Questionnaire: A multidimensional measure of healthy emotionality. *Psychological assessment*, 31(10), 1234-1246. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/pas0000745>

- Klimes-Dougan, B., Brand, A. E., Zahn-Waxler, C., Usher, B., Hastings, P. D., Kendziora, K., i Garside, R. B. (2007). Parental emotion socialization in adolescence: Differences in sex, age and problem status. *Social Development*, 16(2), 326-342. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9507.2007.00387.x>
- Kling, K.C., Hyde, J. S., Showers, C. J. i Buswell, B. N. (1999). Gender differences in self-esteem: A meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 125(4), 470–500. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0033-2909.125.4.470>
- Koen, V. (2009). The parent–adolescent relationship and the emotional well–being of adolescents. *Doktorska disertacija*. Sveučilište North-West.
- Kovčo Vukadin, I., Novak, M. i Križan, H. (2016). Zadovoljstvo životom: individualna i obiteljska perspektiva. *Kriminologija i socijalna integracija*, 24(1), 84-115. <https://doi.org/10.31299/ksi.24.1.4>
- Lane, R. D., Chua, P. M. i Dolan, R. J. (1999). Common effects of emotional valence, arousal and attention on neural activation during visual processing of pictures. *Neuropsychologia*, 37(9), 989-997. [https://doi.org/10.1016/S0028-3932\(99\)00017-2](https://doi.org/10.1016/S0028-3932(99)00017-2)
- Larsen, R. (2009). The contributions of positive and negative affect to emotional well-being. *Psihologijske teme*, 18(2), 247-266. <https://hrcak.srce.hr/48212>
- Larsen, R. J. i Diener, E. (1985). A multitrait-multimethod examination of affect structure: Hedonic level and emotional intensity. *Personality and Individual Differences*, 6(5), 631-636. [https://doi.org/10.1016/0191-8869\(85\)90013-3](https://doi.org/10.1016/0191-8869(85)90013-3)
- Mahon, N. E., Yarcheski, A., Yarcheski, T. J., Cannella, B. L. i Hanks, M. M. (2006). A Meta-analytic Study of Predictors for Loneliness During Adolescence. *Nursing Research*, 55(5), 308–315. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1097/00006199-200609000-00003>
- Merritt, P., Hirshman, E., Wharton, W., Stangl, B., Devlin, J. i Lenz, A. (2007). Evidence for gender differences in visual selective attention. *Personality and Individual Differences*, 43(3), 597–609. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1016/j.paid.2007.01.016>
- Merwood, A., Chen, W., Rijdsdijk, F., Skirrow, C., Larsson, H., Thapar, A., Kuntsi, J. i Asherson, P. (2014). Genetic associations between the symptoms of attention-deficit/hyperactivity disorder and emotional lability in child and adolescent twins. *Journal of*

*the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 53(2), 209-220.

<https://doi.org/10.1016/j.jaac.2013.11.006>

Moilanen, K. L., Padilla-Walker, L. M. i Blaacker, D. R. (2018). Dimensions of Short-Term and Long-Term Self-Regulation in Adolescence: Associations with Maternal and Paternal Parenting and Parent-Child Relationship Quality. *Journal of Youth and Adolescence*, 47(7), 1409-1426. <https://doi.org/10.1007/s10964-018-0825-6>

Morris, A. S., Silk, J. S., Morris, M. D. S., Steinberg, L., Aucoin, K. J. i Keyes, A.W. (2011). The influence of mother–child emotion regulation strategies on children's expression of anger and sadness. *Developmental Psychology*, 47(1), 213–225. <https://doi.org/10.1037/a0021021>

Morris, A. S. , Silk, J. S., Steinberg, L., Myers, S. S. i Robinson, L. R (2007). *The Role of the Family Context in the Development of Emotion Regulation*, 16(2), 361–388. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9507.2007.00389.x>

Myles-Worsley, M. i Coon, H. (1997). Genetic and developmental factors in spontaneous selective attention: A study of normal twins. *Psychiatry Research*, 71(3), 163–174. [https://psycnet.apa.org/doi/10.1016/S0165-1781\(97\)00042-5](https://psycnet.apa.org/doi/10.1016/S0165-1781(97)00042-5)

Park, N. i Peterson, C. (2006). Character strengths and happiness among young children: Content analysis of parental descriptions. *Journal of happiness studies*, 7(3), 323-341. <https://doi.org/10.1007/s10902-005-3648-6>

Pavot, W. i Diener, E. (1993). The affective and cognitive context of self-reported measures of subjective well-being. *Social indicators research*, 28(1), 1-20. <https://doi.org/10.1007/BF01086714>

Pope, A. W. i Bierman, K. L. (1999). Predicting adolescent peer problems and antisocial activities: the relative roles of aggression and dysregulation. *Developmental psychology*, 35(2), 335-346. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0012-1649.35.2.335>

Qi, W., Shi, J. i Cui, L. (2022). Parental Optimism Improves Youth Psychological Well-Being: Family Cohesion and Youth Optimism as Serial Mediators. *Healthcare*, 10 (10), 1832-1840. <https://www.mdpi.com/2227-9032/10/10/1832>

Ramakrishnan, J. L., Garside, R. B., Labella, M. H. i Klimes-Dougan, B. (2019). Parent socialization of positive and negative emotions: Implications for emotional functioning, life satisfaction, and distress. *Journal of Child and Family Studies*, 28(12), 3455-3466.

<https://doi.org/10.1007/s10826-019-01528-z>

Rudolph, K. D. (2002). Gender differences in emotional responses to interpersonal stress during adolescence. *Journal of Adolescent Health*, 30(4), 3-

13. [https://dx.doi.org/10.1016/S1054-139X\(01\)00383-4](https://dx.doi.org/10.1016/S1054-139X(01)00383-4)

Russell, D., Cutrona, C. E., Rose, J. i Yurko, K. (1984). Social and emotional loneliness: An examination of Weiss's typology of loneliness. *Journal of personality and social psychology*, 46(6), 1313-1321. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0022-3514.46.6.1313>

Ryff, C. D. i Singer, B. (2003). Flourishing under fire: Resilience as a prototype of challenged thriving. U C. L. M. Keyes i J. Haidt (Ur.), *Flourishing: Positive Psychology and the life well-lived* (str. 15–36). <https://www.researchgate.net/publication/232514332>

Sadeghzadeh, Z. i Bagheri, F. (2023). Comparison of behavioral activation/inhibition systems, emotional regulation difficulties, and selective attention in adolescents with and without parents. *Frontiers in Psychology*, 14, 1212187. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1212187>

Skuse, D. (2006). Genetic influences on the neural basis of social cognition. *Philosophical Transactions of the Royal Society B: Biological Sciences*, 361(1476), 2129-2141.

<https://doi.org/10.1098/rstb.2006.1935>

Skuse, D. H. i Gallagher, L. (2011). Genetic influences on social cognition. *Pediatric research*, 69(5), 85-91. <https://doi.org/10.1203/pdr.0b013e318212f562>

Spengler, M., Gottschling, J. i Spinath, F. M. (2012). Personality in childhood—A longitudinal behavior genetic approach. *Personality and Individual Differences*, 53(4), 411-416.

<https://psycnet.apa.org/doi/10.1016/j.paid.2012.01.019>

Steinberg, S. i Laird, J. D. (1989). Parent attributions of emotion to their children and the cues children use in perceiving their own emotions. *Motivation and Emotion*, 13(3), 179-191.

<https://doi.org/10.1007/BF00995534>

Stoet, G. (2017). Sex differences in the Simon task help to interpret sex differences in selective attention. *Psychological research*, 81(3), 571-581. <https://doi.org/10.1007/s00426-016-0763-4>

Taber, K. S. (2018). The use of Cronbach's alpha when developing and reporting research instruments in science education. *Research in science education*, 48(1), 1273-1296. <https://doi.org/10.1007/s11165-016-9602-2>

Tov, W., Nai, Z. L. i Lee, H. W. (2016). Extraversion and Agreeableness: Divergent Routes to Daily Satisfaction With Social Relationships. *Journal of Personality*, 84(1), 121–134. <https://doi.org/10.1111/jopy.12146>

Trentini, C., Pagani, M., Lauriola, M. i Tambelli, R. (2020). Neural responses to infant emotions and emotional self-awareness in mothers and fathers during pregnancy. *International journal of environmental research and public health*, 17(9), 3314-3335. <https://doi.org/10.3390/ijerph17093314>

Trentini, C., Tambelli, R., Maiorani, S. i Lauriola, M. (2022). Gender differences in empathy during adolescence: Does emotional self-awareness matter? *Psychological reports*, 125(2), 913-936. <https://doi.org/10.1177/0033294120976631>

Tusaie, K., Puskar, K. i Sereika, S.M. (2007) A predictive and moderating model of psychosocial resilience in adolescents. *Journal of Nursing Scholarship*, 39(1), 54-60. <https://doi.org/10.1111/j.1547-5069.2007.00143.x>

Verduyn, P., Van Mechelen, I., Kross, E., Chezzi, C. i Van Bever, F. (2012). The relationship between self-distancing and the duration of negative and positive emotional experiences in daily life. *Emotion*, 12(6), 1248-1263. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/a0028289>

Verhaeghen, P. i Mirabito, G. (2021). When you are talking to yourself, is anybody listening? The relationship between inner speech, self-awareness, wellbeing, and multiple aspects of self-regulation. *International Journal of Personality Psychology*, 7, 8-24. <https://doi.org/10.21827/ijpp.7.37354>

Verzeletti, C., Zammuner, V. L., Galli, C. i Agnoli, S. (2016). Emotion regulation strategies and psychosocial well-being in adolescence. *Cogent Psychology*, 3(1), 1199294. <https://doi.org/10.1080/23311908.2016.1199294>



- Vinayak, S. i Judge, J. (2018). Resilience and empathy as predictors of psychological wellbeing among adolescents. *International Journal of Health Sciences and Research*, 8(4), 192-200. [https://www.ijhsr.org/IJHSR\\_Vol.8\\_Issue.4\\_April2018/29.pdf](https://www.ijhsr.org/IJHSR_Vol.8_Issue.4_April2018/29.pdf)
- Vuilleumier, P. (2005). How brains beware: neural mechanisms of emotional attention. *Trends in cognitive sciences*, 9(12), 585–594. <https://dx.doi.org/10.1016/j.tics.2005.10.011>
- Vuilleumier, P., Armony, J. L., Driver, J. i Dolan, R. J. (2001). Effects of attention and emotion on face processing in the human brain: an event-related fMRI study. *Neuron*, 30(3), 829-841. [https://doi.org/10.1016/s0896-6273\(01\)00328-2](https://doi.org/10.1016/s0896-6273(01)00328-2)
- Wang, S., Yang, C., Zhao, Y., Lai, H., Zhang, L. i Gong, Q. (2020). Sex-linked neurofunctional basis of psychological resilience in late adolescence: a resting-state functional magnetic resonance imaging study. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 29(8), 1075-1087. <https://doi.org/10.1007/s00787-019-01421-6>
- Watson, D., Clark, L. A. i Tellegen, A. (1988). Development and validation of brief measures of positive and negative affect: the PANAS scales. *Journal of personality and social psychology*, 54(6), 1063-1070. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0022-3514.54.6.1063>
- Wright, R., Riedel, R., Sechrest, L., Lane, R. D. i Smith, R. (2018). Sex differences in emotion recognition ability: The mediating role of trait emotional awareness. *Motivation and Emotion*, 42(1), 149–160. <https://doi.org/10.1007/s11031-017-9648-0>
- Yap, M. B, Allen, N. B. i Ladouceur, C. D. (2008). Maternal socialization of positive affect: the impact of invalidation on adolescent emotion regulation and depressive symptomatology. *Child Development*, 79(5), 1415-1431. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2008.01196.x>
- Zimmermann, P. i Iwanski, A. (2014). Emotion regulation from early adolescence to emerging adulthood and middle adulthood: Age differences, gender differences, and emotion-specific developmental variations. *International Journal of Behavioral Development*, 38(2), 182–194. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1177/0165025413515405>

## 8. PRILOZI

### Prilog 1. Faktorska zasićenja čestica Upitnika emocionalnog stila nakon PC metode ekstrakcije uz Varimax rotaciju

Čestice	F1 (Zadržavanje pozitivnih emocija i otpornost)	F2 (Samo-svjesnost)	F3 (Pažnja)	F4 (Osjetljivost na kontekst)	F5 (Socijalna intuicija)
20. Brzo se oporavim kad stvari ne idu onako kako bih želio/željela.	.721				
8. Kad naiđem na prepreku, ne ostajem dugo uzrujan/a.	.721				
2. Teško se smirim nakon što doživim nešto loše.	.680				
14. Kada sam loše raspoložen/a to obično dugo traje.	.635				
7. Lako mi je vidjeti pozitivnu stranu stvari.	.621				.426
19. Kad nešto loše krene, teško mi je vjerovati da će na kraju ispasti dobro.	.606				
13. Lako mi je s nadom gledati u budućnost.	.537				
4. Dogodi mi se da duže vrijeme nisam svjestan/na svojeg tjelesnog i emocionalnog stanja.		.775			
16. Nisam baš dobar/a u prepoznavanju vlastitih osjećaja.		.700			
22. Obično ne obraćam pozornost na ono što se događa u mom tijelu.		.586			
10. Obično sam vrlo svjestan/a svojih osjećaja, i u glavi i u tijelu.		.522			
3. Kad god razgovaram s ljudima, svoje raspoloženje uskladim s njihovim.					

1. Kad mi se dogodi nešto pozitivno, moje dobro raspoloženje ne potraje dugo.	
24. Kad mi nešto odvuče pažnju, dugo mi treba da se ponovno koncentriram.	.781
6. Mogu se dobro koncentrirati.	.742
12. Nije me lako omesti, čak i u situacijama u kojima se puno toga događa.	.630
18. Ponekad mi se čini da teško kontroliram svoju pažnju.	.630
11. Zbog svojeg očito neprihvatljivog ponašanja znao/la sam imati problema u poslu i u odnosu s prijateljima.	.780
17. Znao/la sam napraviti neke stvari koje drugi smatraju netaktičnima ili neugodnima.	.779
5. Povremeno mi kažu da se ponašam na socijalno neprihvatljiv način.	.717
23. Često se ne slažem s drugima kad misle da je nešto neprimjereno.	
15. Osjetljiv/a sam na osjećaje drugih.	.722
21. Na prvi pogled mogu vidjeti kad nekoga nešto muči/smeta.	.644
9. Nisam baš dobar/a u prepoznavanju tuđih emocija.	.467

---